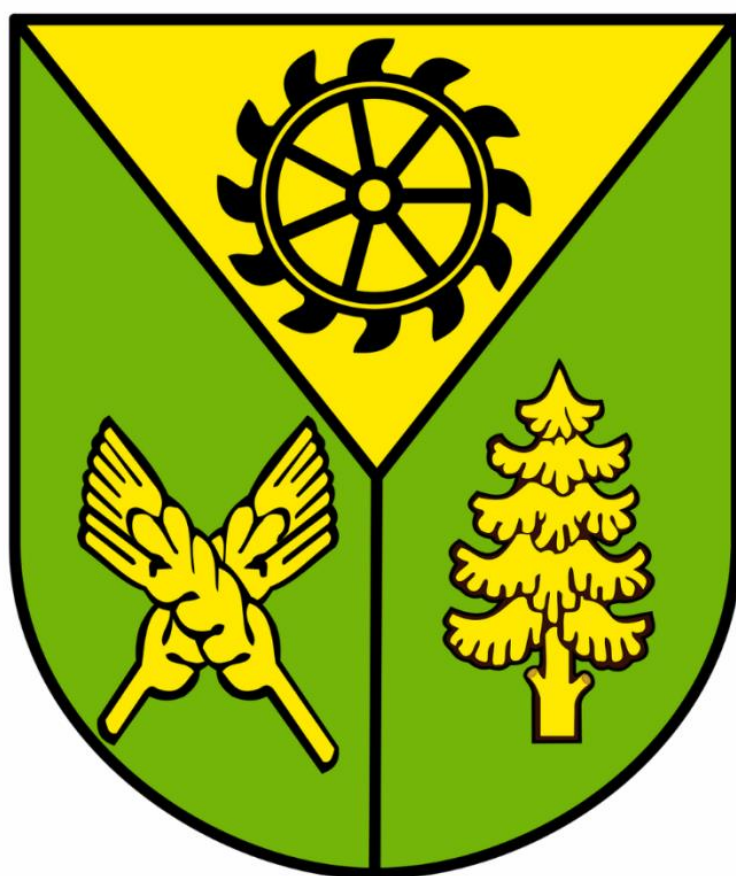

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KLESZCZÓW

NA LATA 2021-2025

CENTRUM PROFILAKTYKI I REEDUKACJI "ATELIER"

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie	5
1. Metodyka opracowywania strategii.....	6
2. Kontekst planowania strategicznego	7
3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii.....	8
4. Spójność z dokumentami strategicznymi	11
II. Charakterystyka gminy Kleszczów	13
1. Położenie	13
2. Sytuacja demograficzna	14
3. Kapitał społeczny i gospodarczy	17
3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	17
3.2. Rynek pracy.....	21
3.3. Wychowanie i edukacja.....	23
4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna	27
5. Kultura, sport i rekreacja	28
6. Opieka zdrowotna.....	32
7. Bezpieczeństwo publiczne	32
8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	33
8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami	33
8.2. Pomoc społeczna	36
8.3. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	42
III. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	43
1. Dziedziny planowania strategicznego	44
1.1. Wspieranie rodziny.....	44
1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych	51
1.3. Zdrowie psychiczne.....	56
1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych.....	59
1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	69
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	75
1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu.....	81
1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	88

1.9. Problem przestępczości	95
2. Analiza swot	99
3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	102
4. Zakładane rezultaty realizacji strategii	103
5. System wdrażania strategii	104
6. Monitoring	104
7. Ramy finansowe	105
8. Ewaluacja	107
8.1. Zakres ewaluacji	107
8.2. Sposób ewaluacji	107
8.3. Narzędzia ewaluacji	108
8.4. Okres ewaluacji	108
9. Ocena ryzyka	108
IV. Wnioski i podsumowanie	109
V. Bibliografia	111
VI. Spis rysunków, wykresów i tabel	112
1. Spis rysunków	112
2. Spis tabel	112
3. Spis wykresów	113

Wykaz skrótów:

UG – Urząd Gminy

GOPS – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

NGO – (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI - Zespół Interdyscyplinarny

PP – Posterunek Policji

GOK – Gminny Ośrodek Kultury

GBP – Gminna Biblioteka Publiczna

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów lata 2021-2025¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy Kleszczów. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż *„zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”*².

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,
- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości.

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów na lata 2021-2025” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

²Joanna Staręga-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Kleszczów.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy Kleszczów zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

---

³Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla gminy Kleszczów jest przyjęta uchwałą Nr XXV/224/2016 Rady Gminy Kleszczów z dnia 30 września 2016 roku *Długookresowa Strategia Rozwoju Gminy Kleszczów na lata 2016-2030+*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Długookresowa Strategia Rozwoju Gminy Kleszczów określa najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądany obraz do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Długookresowej Strategii Rozwoju Gminy Kleszczów na lata 2016-2030+. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów na lata 2021-2025, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka” - dla gminy oraz „opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”⁴ - na poziomie powiatu.

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2133),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 z późn.zm.),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),

---

⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876).

6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2020 r. poz. 1492),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 322 z późn. zm.),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 875),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 23 z późn. zm.),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2020 r. poz. 35),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322),
17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 z późn. zm.),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 256 z późn. zm.),

24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2020 r. poz. 568),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 611),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2020 r. poz. 508),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818),
33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023,
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 833 z późn. zm.).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów na lata 2021-2025, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspoźnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i konstruowanymi w jej ramach programami.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny, zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytucznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

Strategia średniookresowa do 2020 roku wytycza obszary strategiczne (Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka, Spójność społeczna i terytorialna), w których koncentrować się będą główne działania do 2020 roku oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w perspektywie średniookresowej w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

Wśród ważnych instrumentów finansowania projektów należy wymienić Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), jako zupełnie nowe narzędzie zaproponowane przez Komisję Europejską, przy pomocy którego partnerskie jednostki samorządu terytorialnego mogą realizować wspólne przedsięwzięcia.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY KLESZCZÓW

1. POŁOŻENIE

Gmina Kleszczów jest gminą wiejską położoną w województwie łódzkim, w południowej części powiatu bełchatowskiego. Sąsiaduje ona z następującymi gminami: Bełchatów, Kluki i Szczerców w powiecie bełchatowskim, Dobryszce, Kamieńsk i Lgota Wielka w powiecie radomszczańskim oraz Sulmierzyce w powiecie pajęczańskim. Siedzibą jej jest wieś Kleszczów. Rozpatrując położenie Gminy pod względem geograficznym możemy stwierdzić, że znajduje się ona w obrębie południowej części Wysoczyzny Bełchatowskiej, należącej do makroregionu Wzniesień Południowomazowieckich.

Rysunek 1. Położenie gminy Kleszczów na mapie powiatu bełchatowskiego

Źródło: <https://pl.wikipedia.org/>

Przez teren Gminy nie przebiegają żadne drogi krajowe, ani wojewódzkie, jednakże zlokalizowana jest ona nieopodal drogi krajowej nr 1 i 74. Oddalona jest o ok. 18 km od stolicy powiatu – miasta Bełchatowa oraz o ok. 76 km od stolicy województwa – miasta Łodzi.

Gmina administracyjnie składa się z 10 sołectw: Antoniówka, Czyżów, Dębina, Kamień, Kleszczów, Łękińsko, Łuszczanowice, Rogowiec, Wolica i Żłobnica.

Gmina obejmuje powierzchnię 124,82 km², co stanowi 12,9% powierzchni powiatu bełchatowskiego. Według danych z 2002 roku 42% powierzchni zajmują użytki rolne, natomiast 25% - użytki leśne. Poniżej przedstawiona została mapa gminy Kleszczów.

Rysunek 2. Mapa gminy Kleszczów

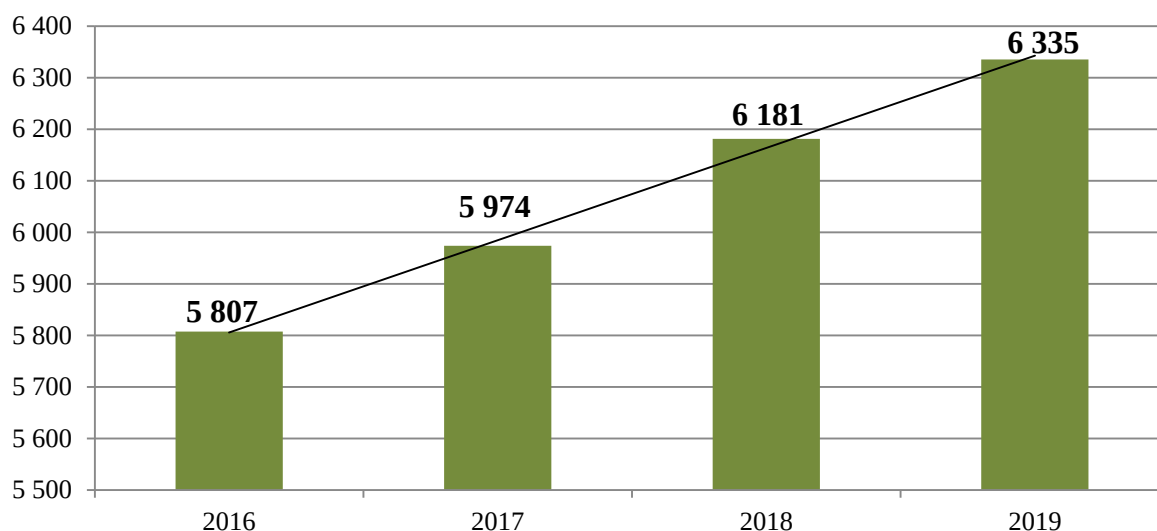

Źródło: <https://ongeo.pl/geoportal/>

2. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

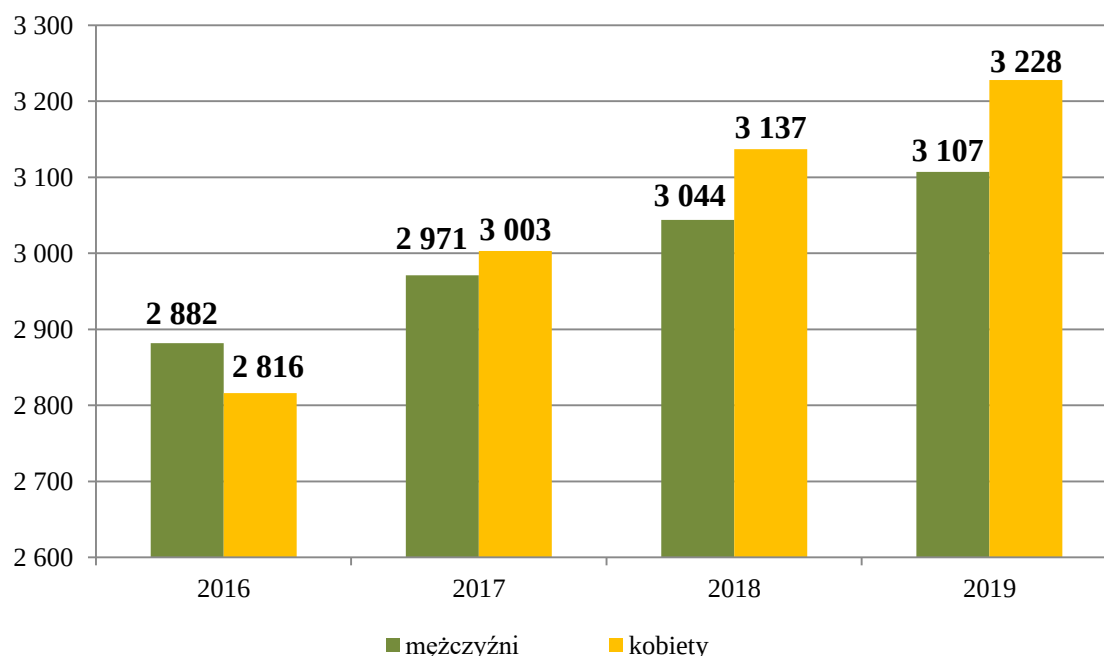
Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Kleszczów zamieszkuje 6 335 osób (stan na 31.12.2019 roku). W stosunku do roku 2016 liczba mieszkańców wzrosła, a jej wartość wzrostowa kształtuje się na poziomie 9%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest trend wzrostowy w tym zakresie. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2016-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Kleszczów w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Kleszczów jest niewiele mniejsza niż liczba kobiet - kobiety stanowią 51% ogólnej liczby ludności (3 228 kobiet), natomiast mężczyźni 49% (3 107 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 104, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019

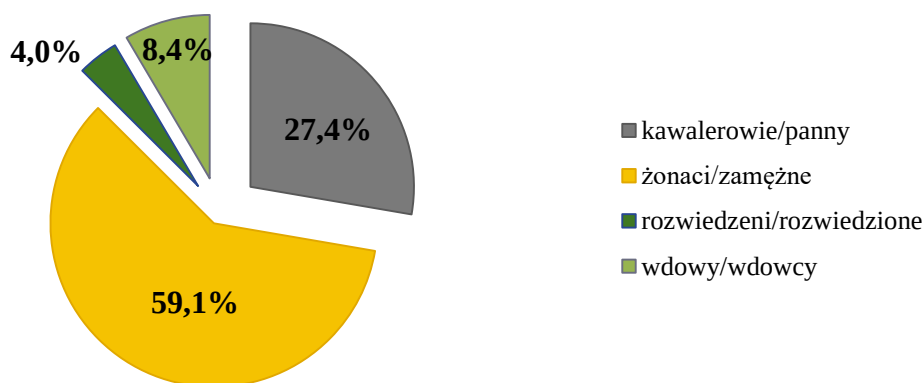
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy gminy Kleszczów zawarli w 2019 roku 28 małżeństw co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostały zawarte 4,5 małżeństwa. W porównaniu do całej Polski jest to wartość nieco mniejsza, na terenie całego kraju wynosi bowiem 4,8. W stosunku do 2016 roku możemy zauważyć niewielki wzrost liczby zawieranych małżeństw na 1000 ludności.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 27,4% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 59,1% żyje w małżeństwie,
- 4,0% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 8,4% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Kleszczów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów jest w gminie Kleszczów dodatni i wynosi 42 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 6,7 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie wyższa w porównaniu do wartości w całej Polsce, gdzie wynosi -0,9. Na przestrzeni lat 2016-2019 przyrost naturalny w gminie Kleszczów był dodatni. Najmniejszy odnotowany został w 2018 roku kiedy wynosił 36, natomiast największy w 2016 roku, kiedy wynosił 52.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
urodzenia żywe	92	88	83	95
zgony	40	47	47	53
przyrost naturalny	52	41	36	42

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Kleszczów według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 25,8% jest w wieku przedprodukcyjnym - do 17 roku życia;
- 61,3% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 12,8% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej).

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w gminie Kleszczów. Na przestrzeni lat 2016-2019 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku produkcyjnym spada.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)

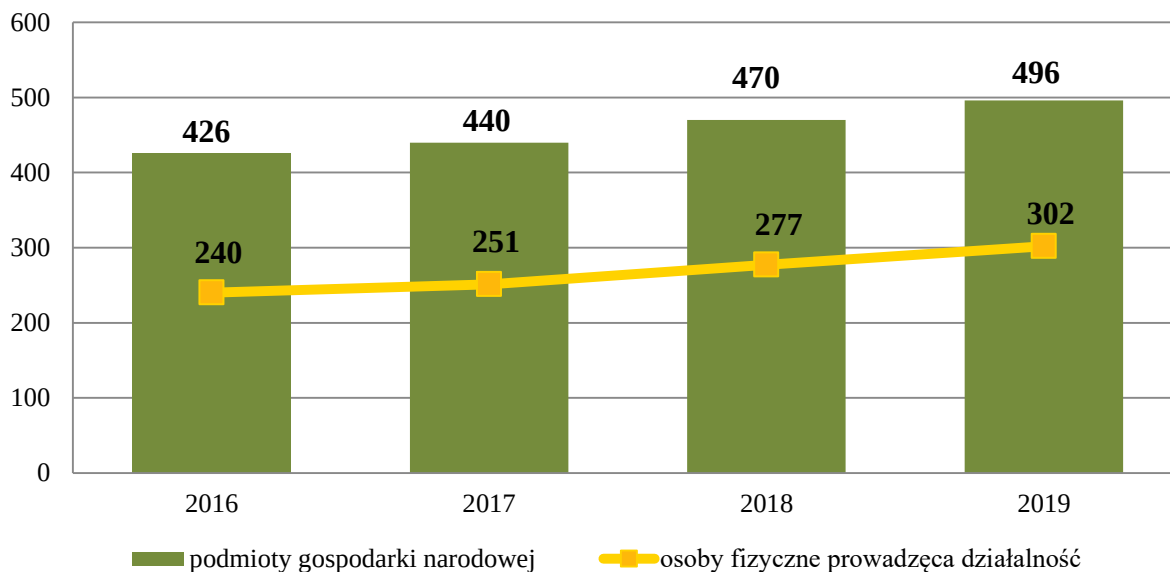
wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	25,1	25,3	25,7	25,8
wiek produkcyjny	62,8	62,6	61,7	61,3
wiek poprodukcyjny	12,1	12,1	12,6	12,8

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

3. KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

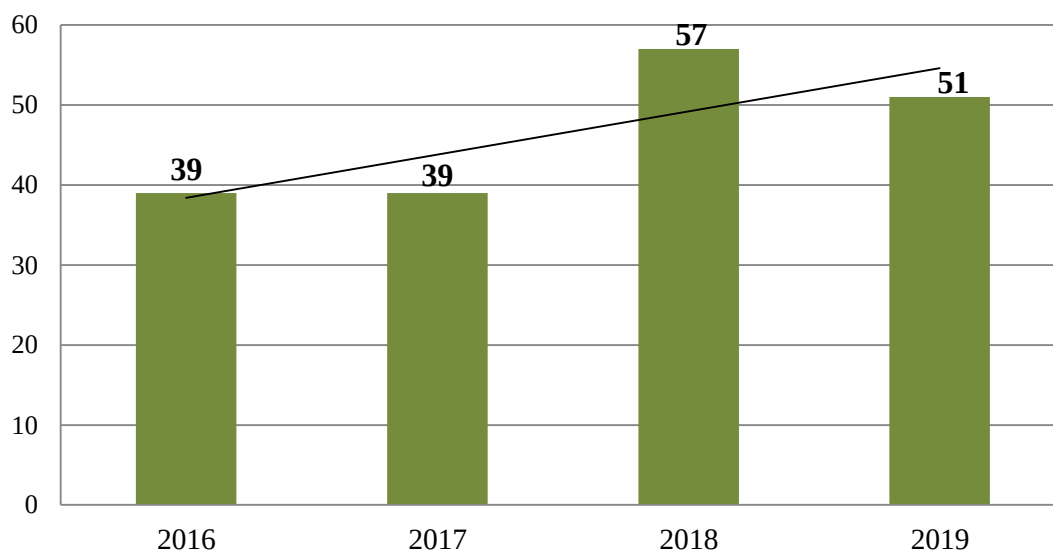
3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Gmina Kleszczów jest gminą przemysłową z nastawieniem przede wszystkim na przemysł przetwórczy, usługi (głównie handel i naprawę pojazdów) oraz budownictwo. Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Kleszczów koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 496 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 302. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku, kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 277, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 470. Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Kleszczów ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

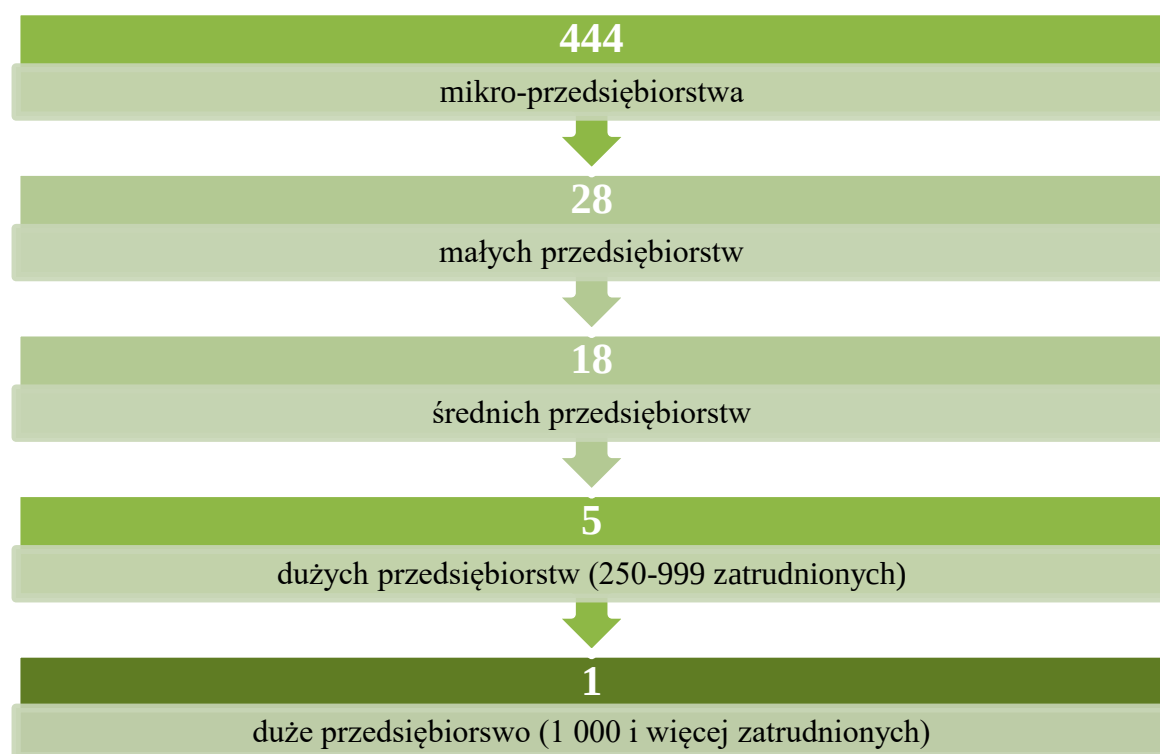
W 2019 roku zarejestrowanych zostało 51 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 6 podmiotów, natomiast w porównaniu do roku 2017 – wzrost o 12. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2016-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Kleszczów według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 444 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 28. Działalność prowadzi 18 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników oraz 5 dużych przedsiębiorstw zatrudniających 250-999 pracowników i 1 duże przedsiębiorstwo, mające 1 000 i więcej pracowników.

Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Kleszczów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych).

Dochodami Gminy mogą być również:

- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;

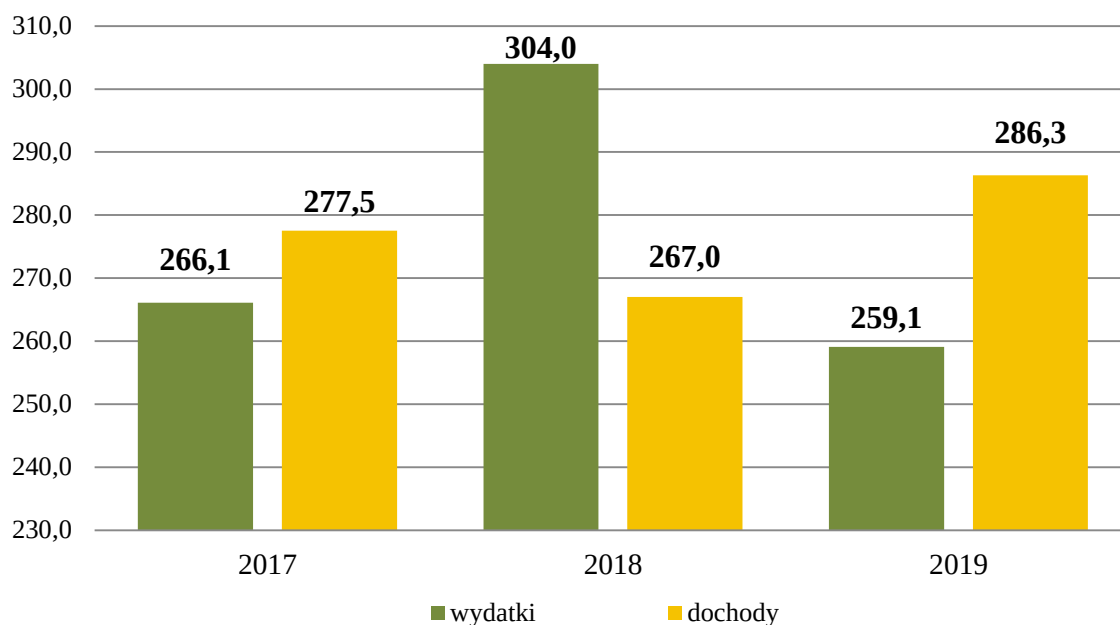
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów i wydatków Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała wahaniom - od 2017 roku nastąpił wzrost dochodów Gminy, z kolei wydatki w roku przedmiotowym znacznie się zmniejszyły. Jednocześnie możemy zauważyć, że dochody Gminy na przestrzeni tych lat przewyższały jej wydatki, z wyjątkiem roku 2018, kiedy wydatki znacznie przewyższyły dochody, a różnica ta kształtowała się na poziomie 12%.

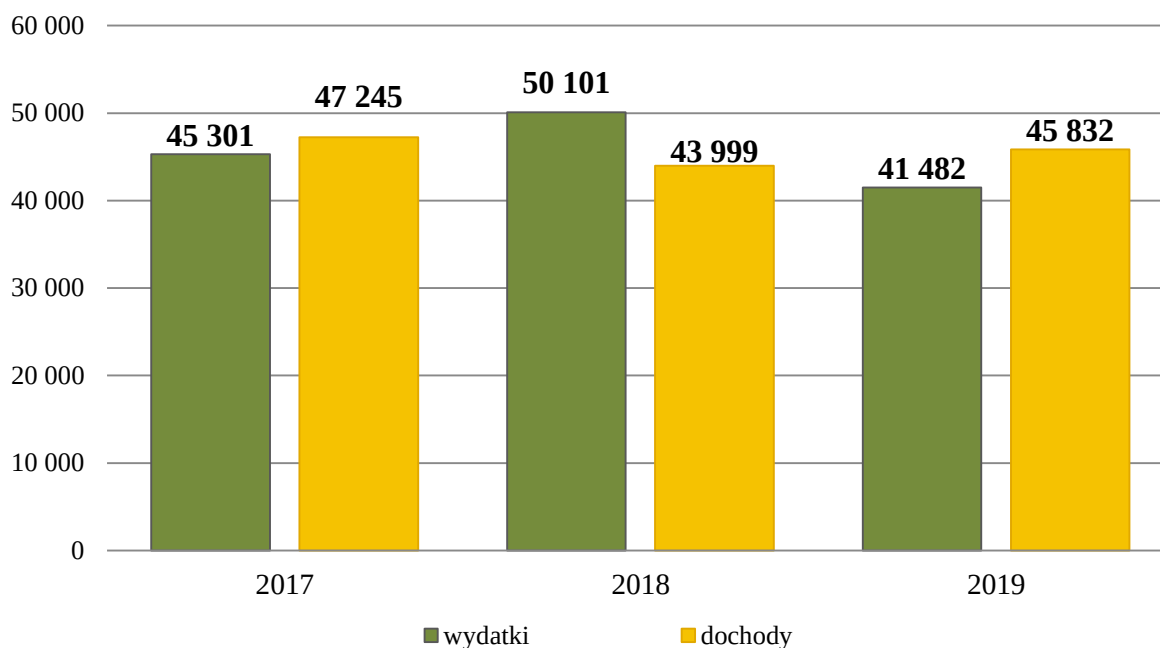
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2018 (w milionach złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 45 832 zł. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na niższym poziomie – 41 482 zł. Na przestrzeni lat 2017-2019 zarówno dochody, jak i wydatki Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca ulegały wahaniom.

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

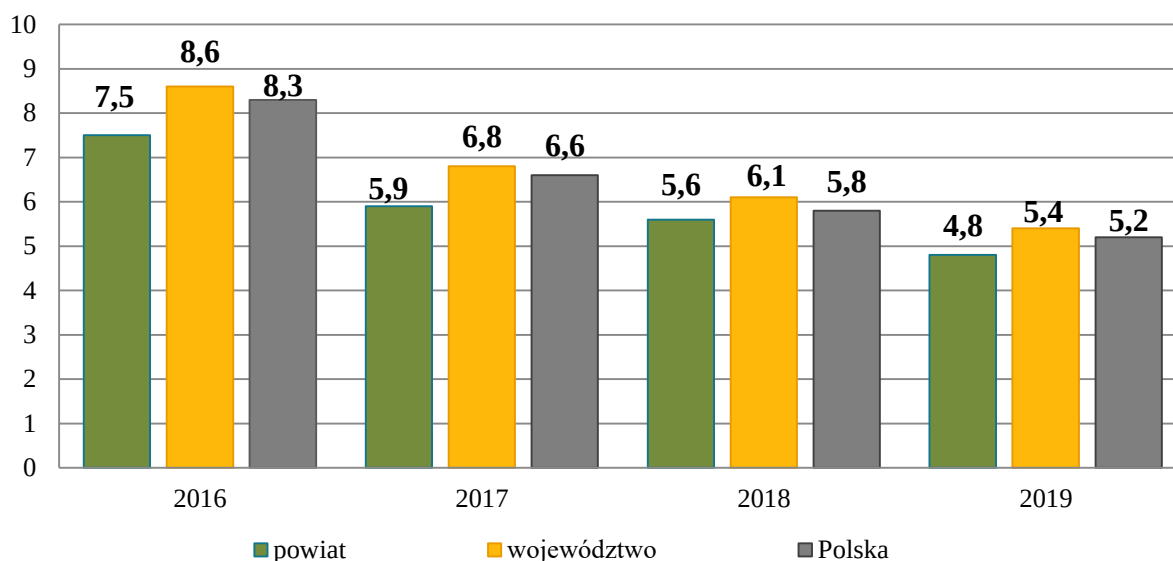
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gminy nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim. W 2019 roku wynosiła ona 4,8%, a więc była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie łódzkim i w całej Polsce. Od 2016 roku stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim uległa znacznemu zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

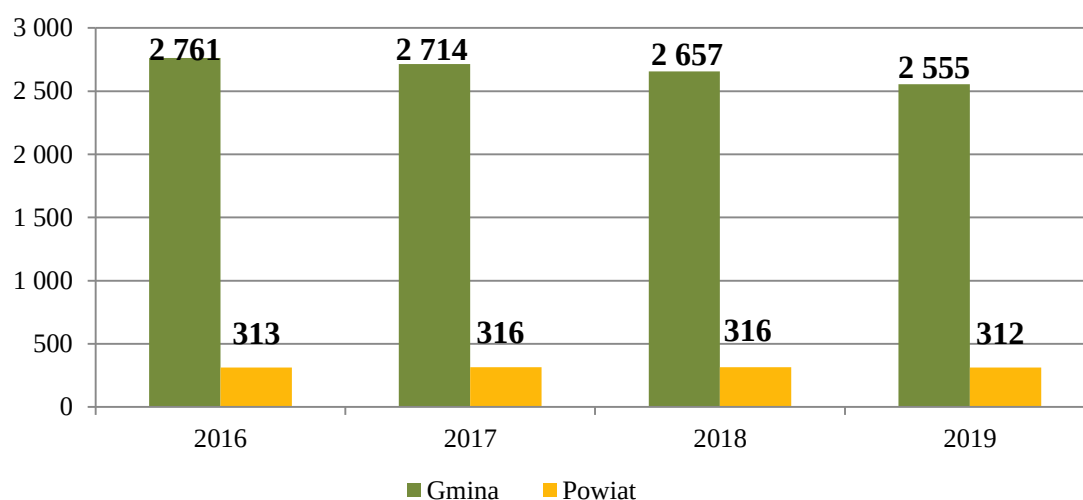
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie belchatowskim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Belchatowie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Kleszczów na 1000 mieszkańców pracowało 2 555 osób⁵. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 16 186. Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest znacznie mniejszy od odsetka mężczyzn o 56 pp. Kobiety stanowiły bowiem 22% wszystkich pracujących (3 569 osób), natomiast mężczyźni 78% (12 617 osób).

Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁵ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

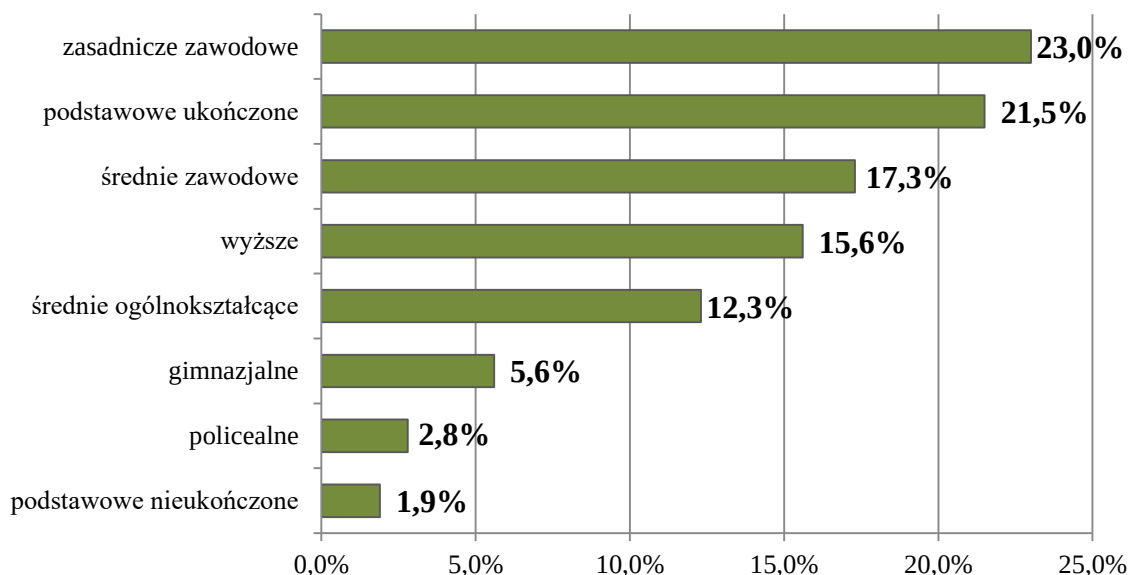
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Kleszczów przedstawia się następująco:

- 15,6% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,8% wykształcenie policealne,
- 12,3% średnie ogólnokształcące,
- 17,3% średnie zawodowe,
- 23,0% zasadnicze zawodowe,
- 5,6% gimnazjalne,
- 21,5% podstawowe ukończone,
- 1,9% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa łódzkiego, mieszkańcy gminy Kleszczów mają znacznie niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie podstawowe ukończone (22,6%) oraz wyższe (18,9%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (29,8%) oraz podstawowe ukończone (20,2%).

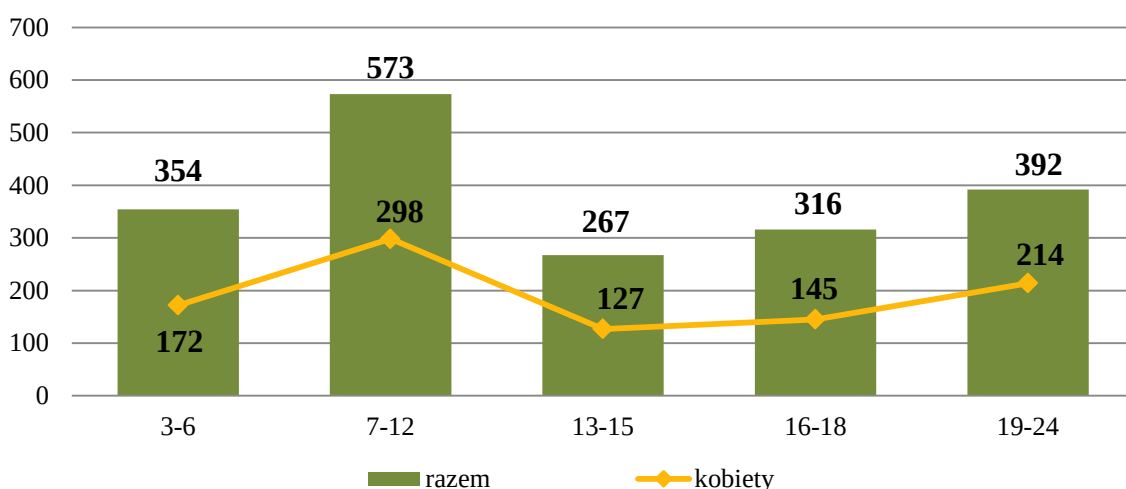
Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 1 902 mieszkańców gminy Kleszczów. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało 7-12 lat (573 osoby), w analizowanym roku. Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 19-24 lat (392 osoby), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (354 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie gminy Kleszczów funkcjonują następujące publiczne przedszkola:

- Publiczne Przedszkole Samorządowe w Łuszczanowicach,
- Publiczne Przedszkole Samorządowe w Łękińsku,
- Publiczne Przedszkole Samorządowe w Kleszczowie.

Gminną sieć szkół podstawowych obejmują dwie szkoły:

- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Kleszczowie,
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Łękińsku.

Ponadto w zasobach infrastruktury społecznej Gminy znajduje się Zespół Szkół Ponadpodstawowych w Kleszczowie, dla których powiat bełchatowski jest organem prowadzącym. Placówka podzielona jest na:

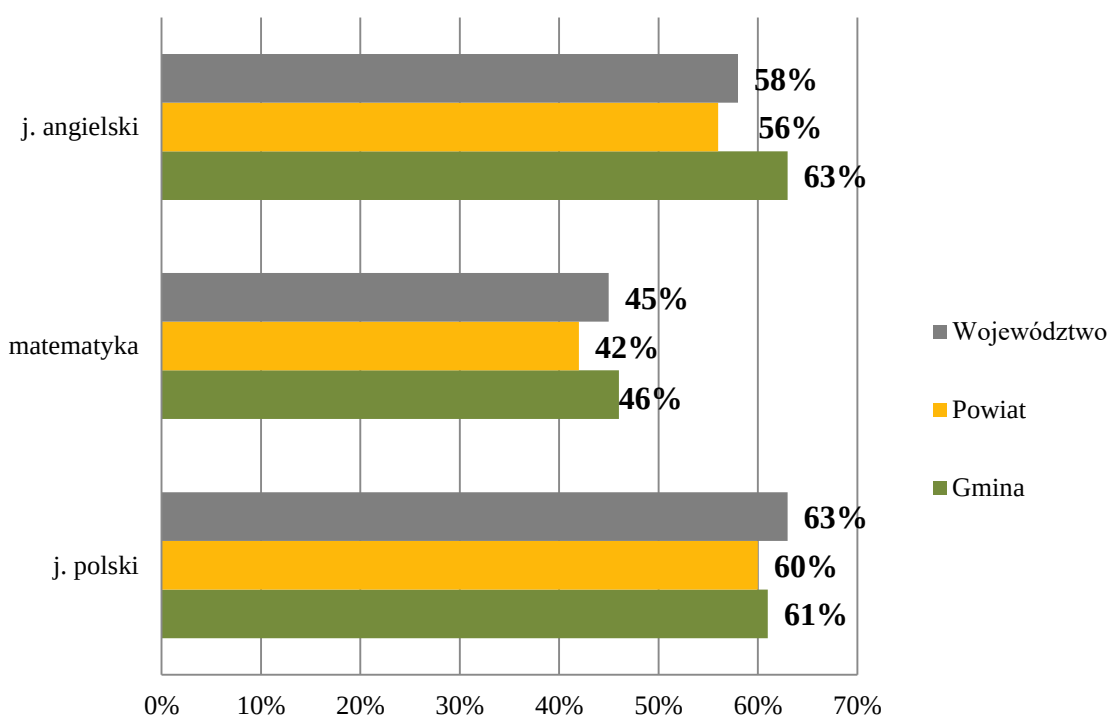
- Liceum Ogólnokształcące im. Jana Pawła II,
- Technikum Nowoczesnych Technologii im. Jana Pawła II.

Opiekę nad dziećmi do lat 3 sprawuje od 2018 roku Gminny Żłobek w Kleszczowie, który zapewnia opiekę dla 58 dzieci.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Kleszczów, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu i województwa. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali z wszystkich przedmiotów nieco lepsze lub porównywalne wyniki, jak uczniowie z całego województwa i powiatu. Największa różnica dostrzegalna jest w przypadku egzaminu z języka angielskiego.

Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi

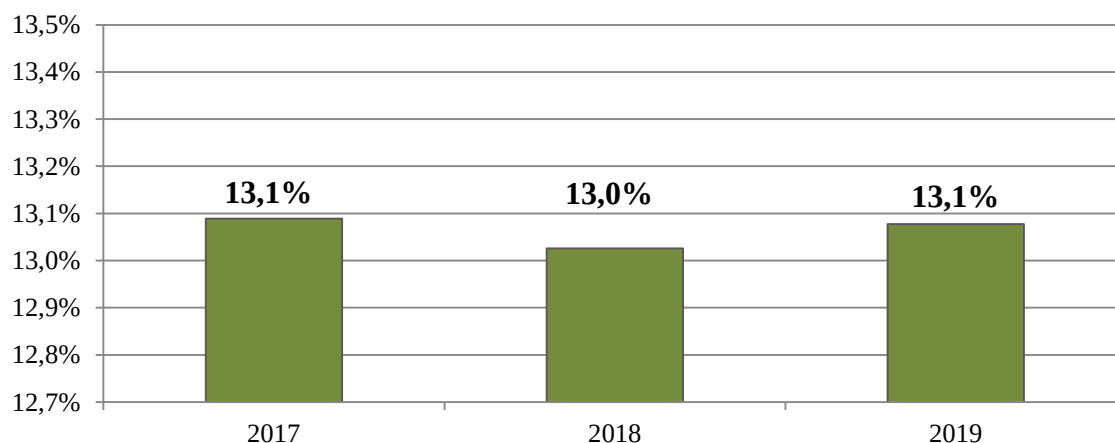
Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu

terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego⁶.

W 2017 roku wydatki na oświatę i wychowanie wyniosły 34 829 827,68 zł, w 2018 roku kształtowały się na poziomie 39 601 180,86 zł, natomiast w 2019 roku Gmina poniosła wydatki z tym związane w wysokości 33 887 783,25 zł.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć praktycznie równy poziom udziału wydatków na ten cel na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 i 2019 roku wydatki te stanowiły 13,1%, natomiast w 2018 roku – 13,0% wszystkich wydatków Gminy. W porównaniu do roku 2018, w roku przedmiotowym nastąpił wzrost o 0,1 pp.

Wykres13. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

⁶ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA

I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Kleszczów to łącznie 1 710 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku), w tym 12 nieruchomości to lokale socjalne. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 110,2 m², co jest wartością nieco większą w porównaniu do całego województwa łódzkiego, gdzie kształtowała się na poziomie 69,7 m². Na przestrzeni lat 2016-2019 możemy zauważyć spadek liczby wypłaconych dodatków mieszkaniowych i jednocześnie odnotowany został wzrost liczby mieszkań.

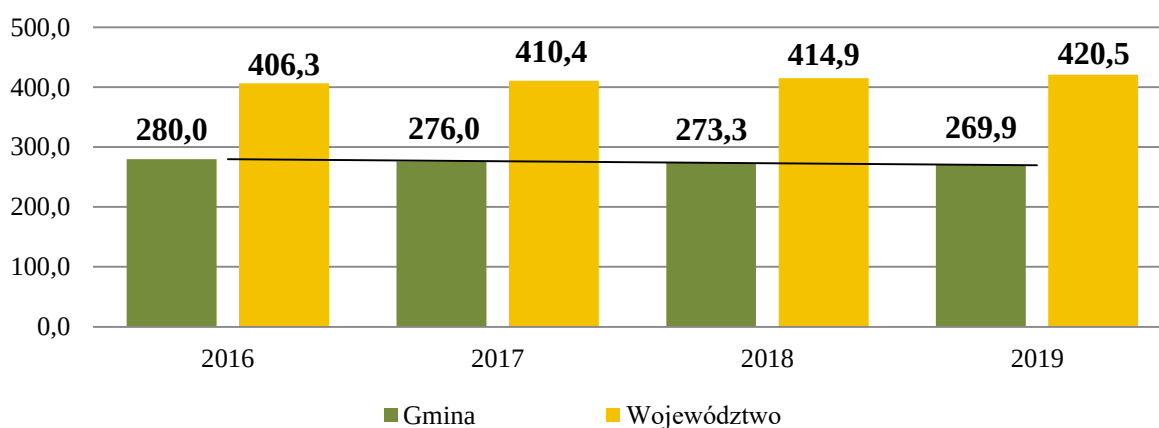
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba mieszkań	1 626	1 649	1 689	1 710
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	107,8	108,6	109,5	110,2
liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	0	0	0	12
liczba lokali socjalnych	12	12	12	12

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Kleszczów, jest nieco mniejsza w porównaniu z ich liczbą w województwie łódzkim. W Gminie jest to 269,9 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, z kolei w całym województwie – 420,5. Możemy zauważyć również, że z roku na rok systematycznie spada liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2016-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie łódzkim w latach 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Charakterystyka instalacji techniczno-sanitarnych w gminie Kleszczów według danych prezentowanych przez Główny Urząd Statystyczny z 2018 roku przedstawia poniższa tabela. Z prezentowanych informacji wynika, że mieszkania wyposażone w wodociąg stanowią 96,9% wszystkich mieszkań, mieszkania posiadające łazienkę – 89,8%, natomiast wyposażone w centralne ogrzewanie – 81,9%.

Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach)

rodzaj instalacji	2016	2017	2018
wodociąg	96,7	96,8	96,9
łazienka	89,2	89,4	89,8
centralne ogrzewanie	80,9	81,3	81,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi między innymi Gminny Ośrodek Kultury w Kleszczowie. Posiada on swoje filie w miejscowościach: Czyżów, Kamień, Łękińsko, Rogowiec, Dębina, Wolica, Łuszczanowice, Antoniówka oraz Żłobnica. Do celów jego działalności zaliczyć można:

- organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i wychowania przez sztukę;
- tworzenie warunków dla amatorskiego ruchu artystycznego, kół zainteresowań, sekcji, zespołów muzycznych, rozwoju folkloru, rękodziela ludowego;
- organizowanie spektakli, koncertów, festiwali, wystaw, odczytów, imprez kulturalnych, rozrywkowych i turystycznych;
- współdziałanie ze szkołami i organizacjami społecznymi w zakresie lepszego zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców;
- współpraca z innymi gminami z powiatu i województwa;
- organizacja wypoczynku dla dzieci i młodzieży z terenu powiatu i gminy⁷.

Mieszkańcy Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez Ośrodek różnorodnych sekcjach, klubach, wystawach, imprezach i wydarzeniach kulturalnych. Ośrodek prowadzi sekcje teatralne, muzyczne, artystyczne, plastyczne, wokalne, taneczne i inne.

⁷ Status Gminnego Ośrodka Kultury w Kleszczowie (Uchwała Nr XXIV/271/08 Rady Gminy Kleszczów z dnia 30 września 2008 r.)

W lokalnych domach kultury działają również kluby seniora, oferujące wycieczki, spotkania edukacyjne czy zajęcia ze współczesnych form rękodzieła oraz inne, skierowane do najstarszych mieszkańców Gminy.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Kleszczowie działają grupy i zespoły oraz organizowane są następujące zajęcia:

- taniec ludowy,
- rysunek i malarstwo,
- zajęcia teatralne,
- mažoretki,
- ceramika artystyczna,
- zajęcia gitarowe, perkusyjne i keyboardowe,
- zajęcia wokalne,
- zajęcia modelarskie,
- zajęcia sensoryczno-plastyczno-muzyczne,
- robotyka,
- zajęcia plastyczne,
- tkactwo,
- taniec towarzyski,
- break-dance,
- hip-hop,
- zarządzanie multimediami i Internecie.

W ramach swojej działalności Ośrodek zajmuje się organizacją wolnego czasu oraz różnorodnych wydarzeń kulturalnych. Dodatkowo GOK w 2019 roku zapewniał dostęp do gier komputerowych, telewizyjnych, planszowych, dostęp do bieżącej prasy, organizował czas wolny dla dzieci i młodzieży w czasie ferii zimowych oraz podczas wakacji, przygotowywał dekoracje dla gminnych imprez kulturalnych, czy też prowadził zajęcia plastyczno-techniczne i dydaktyczne.

Na terenie Gminy w 2019 roku odbyły się również różnego rodzaju wydarzenia kulturalne, festiwale i konkursy organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury. Należą do nich m.in.:

- Powitanie Nowego Roku 2019,
- Gminne Obchody Dnia Babci i Dziadka,
- Koncert „Kwartetu Obsession”,

- Plenerowa impreza masowa „XXII Dni Kleszczowa”,
- Spektakl pt. „Dwie Pary do Pary”,
- Spektakl pt. „Kryształowa Królowa Śniegu”,
- wystawa rękodzieła artystycznego,
- Szkolenie w technice „Powertex”,
- wyjazd do Teatru Muzycznego w Łodzi na spektakle,
- spotkanie krwiodawców z Gminy Kleszczów,
- występ kabaretu K2 – „Dzień Edukacji” i inne.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury w gminie Kleszczów zajmuje się ponadto, działająca z ramienia Samorządu Gminy Kleszczów – Gminna Biblioteka Publiczna w Kleszczowie. Biblioteka zajmuje się rozpoznawaniem, rozwijaniem oraz zaspokajaniem potrzeb czytelnich i informacyjnych, edukacją i przygotowaniem małych dzieci do wczesnych kontaktów z książką i biblioteką, pomocą w rozwijaniu umiejętności samokształcenia uczniów i studentów, a także ochroną i zachowaniem zbiorów dla przyszłych pokoleń. Na sieć biblioteczną w Gminie, oprócz GBP w Kleszczowie składają się dwie filie:

- Filia Biblioteczna w Żłobnicy (nr 25),
- Filia Biblioteczna w Łękińsku.

Biblioteka organizuje również spotkania, imprezy o charakterze oświatowym, kulturalnym i edukacyjnym. Do wydarzeń organizowanych w 2019 roku przez GBP należą:

- 27 finał WOŚP: projekcja filmu; wyścig Cross Country; kawiarenka; kiermasz gadżetów,
- ferie zimowe i letnie w bibliotekach,
- Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych,
- Dyskusyjny Klub Książki dla dzieci,
- lekcje biblioteczne,
- projekt „Czytamy przedszkolakom”,
- warsztaty z psychologiem dla uczniów gimnazjum i Zespołu Szkół Ponadpodstawowych,
- warsztaty wielkanocne „Koszyczki z wikliny” i inne.

„Kleszczów należy do I ligi polskich samorządów. Naszą gminę wyróżnia nie tylko wysoka jakość życia, którą osiągnęliśmy dzięki znacznemu wysiłkowi inwestycyjnemu i działaniom organizacyjnym. Dobra sieć lokalnych dróg, rozwinięta opieka zdrowotna, bogato wyposażona baza edukacyjna, a także znakomite warunki do rekreacji i sportu to część atutów gminy, dzięki którym liczba mieszkańców gminy Kleszczów systematycznie wzrasta.” –

<https://www.kleszczow.pl/o-gminie/>

Obszar Gminy stwarza dobre warunki dla turystyki pieszej czy rowerowej. Pomimo nielicznych zasobów dziedzictwa kulturowego czy innych atrakcji turystycznych, osoby odwiedzające Gminę mogą zwiedzić Kościół p.w. Św. Jana Chrzciciela w Łękińsku, wpisany do rejestru zabytków. Warte uwagi są również dwa punkty widokowe w Kleszczowie oraz Żłobnicy, z których widok rozciąga się m.in. na kopalnię odkrywkową.

Na atrakcyjność obszaru i potencjał do rozwoju turystycznego największy wpływ może mieć infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie, która poza bazą sportową przy szkołach składa się z następujących obiektów:

- 6 trawiastych boisk piłkarskich,
- 1 pełnowymiarowego boiska z podgrzewaną, sztuczną murawą w kompleksie SOLPARK,
- kompleksu basenów SOLPARK,
- zespołu boisk do gier zespołowych i kortów tenisowych w kilku miejscowościach.

Do klubów sportowych działających na terenie Gminy należy Ludowy Klub Sportowy „Omega”, prowadzący sekcję lekkoatletyczną, piłki nożnej, pływania, piłki siatkowej, piłki koszykowej, karate oraz tenisa stołowego. Poza tym na terenie Gminy funkcjonuje Klub Sportowy „Alfa” Kleszczów oraz Uczniowski Klub Sportowy „Junior” Kleszczów.

6. OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Kleszczów usługi świadczy od 2017 roku „Kleszczowska Przychodnia Salus”.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Kleszczów w 2019 roku na 1 przychodnię przypadało 1 6 335 mieszkańców. Jest to wartość o połowę mniejsza od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła 12 531 osób. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 4,7 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością nieco wyższą w stosunku do całego powiatu bełchatowskiego.

Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2019 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
przychodnie	9	1
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	12 531	6 335
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,4	4,7

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gmina w zakresie ochrony zdrowia realizuje programy polityki zdrowotnej, do których należą:

- programy szczepień ochronnych,
- profilaktyka chorób nowotworowych ze szczególnym uwzględnieniem nowotworów piersi,
- profilaktyka chorób nowotworowych ze szczególnym uwzględnieniem raka szyjki macicy,
- program profilaktyki stomatologicznej.

7. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Kleszczów o bezpieczeństwo i porządek dbają policjanci z Posterunku Policji w Kleszczowie.

Ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia działających w formie stowarzyszeń dziewięć Ochotniczych Straży Pożarnych w Antoniówce, Czyżowie, Dębinie, Kamieniu, Kleszczowie, Łękińsku, Łuszczanowicach, Wolicy i Żłobnicy. Jednostki posiadają odpowiednie wykształcenie oraz specjalistyczny sprzęt do walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku⁸. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”⁹. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁰.

Na obszarze gminy Kleszczów funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie Gminy należą:

- Uniwersytet Trzeciego Wieku Gminy Kleszczów,
- Fundacja Servire Homini,
- Fundacja Rozwoju Gminy Kleszczów,
- Stowarzyszenie „Kleszczów Forte”,
- Stowarzyszenie Górników Gminy Kleszczów „Gwarek Brunatny”,

⁸ <https://poradnik.ngo.pl/>

⁹ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁰ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Fundacja „Przekraczać Granice”,
- Stowarzyszenie Mieszkańców Wsi Żłobnica.

Gmina Kleszczów jest również członkiem stowarzyszeń, takich jak:

- Łódzki Oddział Okręgowy Polskiego Krzyża,
- Bełchatowski Klub Lekkoatletyczny.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Rocznym Programie Współpracy Gminy Kleszczów z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019* zatwierdzonym uchwałą Nr XLVIII/502/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 11 października 2018 roku.

Głównym celem programu jest: *„pełniejsze zaspokojenie potrzeb społecznych mieszkańców oraz aktywizacja społeczności lokalnej poprzez efektywne wykorzystanie i wzmacnianie potencjału organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy Kleszczów.”*. Do celów szczegółowych należy natomiast:

- poprawa jakości życia mieszkańców gminy Kleszczów;
- promowanie i umacnianie lokalnych działań na rzecz społeczności lokalnej;
- poszerzanie oferty oraz podnoszenie jakości usług publicznych poprzez wspieranie i powierzanie organizacjom pozarządowym zadań publicznych;
- stworzenie warunków do integracji lokalnych środowisk umacniających poczucie przynależności społecznej wśród mieszkańców gminy Kleszczów;
- wykorzystanie potencjału merytorycznego organizacji pozarządowych w zakresie planowania i właściwej realizacji założeń Długookresowej Strategii Rozwoju Gminy Kleszczów na lata 2016-2030+;
- tworzenie warunków do wzrostu kompetencji członków organizacji pozarządowych w zakresie rozpoznawania potrzeb społeczności lokalnej;
- pobudzenie konkurencyjności poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji konkretnych zadań publicznych.

Priorytetowymi zadaniami Gminy przeznaczonymi do realizacji przez organizacje pozarządowe w 2019 roku były:

- działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- popularyzacja działań z zakresu nauki, edukacji, oświaty i wychowania;

- promocja i ochrona zdrowia służąca propagowaniu wiedzy o zachowaniach zdrowotnych oraz profilaktyce chorób, uzależnień alkoholowych i przeciwdziałaniu narkomanii;
- działalność na rzecz rozwoju i upowszechniania turystyki i krajoznawstwa, w szczególności poprzez popularyzację aktywnych form wypoczynku i rekreacji wśród dzieci, młodzieży i dorosłych;
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
- stwarzanie przyjaznych warunków do realizacji przedsięwzięć o charakterze artystycznym i społeczno-kulturalnym oraz wspieranie projektów służących ochronie dóbr kultury, tradycji, sztuki i dziedzictwa narodowego;
- aktywizacja i integracja społeczna osób w wieku emerytalnym, stymulowanie ich rozwoju osobowego oraz psychicznej i fizycznej sprawności poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej, włączenie do kształcenia ustawicznego, działalności kulturalnej, twórczej i krajoznawczo-turystycznej, a także propagowanie aktywnego trybu życia;
- udzielanie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego;
- kształtowanie i pobudzanie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;
- wykonywanie zadań objętych ustawą o pomocy społecznej;
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- ratownictwo i ochrona ludności;
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych¹¹.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi

¹¹ Roczny Program Współpracy Gminy Kleszczów z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019 (Uchwała Nr XLVIII/502/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 11 października 2018 roku).

stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Kleszczów jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Według *Statutu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kleszczowie* zatwierdzonego uchwałą Rady Gminy Nr XXXIII/337/04 z dnia 29 grudnia 2004 roku, do jego zadań należy:

1. przyznawanie i wypłacanie przewidzianych prawem świadczeń;
2. praca socjalna;
3. prowadzenie i rozwój niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analiza i ocena zjawisk rodzących zapotrzebowania na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacja zadań wynikających z różnych potrzeb społecznych;
6. rozwijanie nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb¹².

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

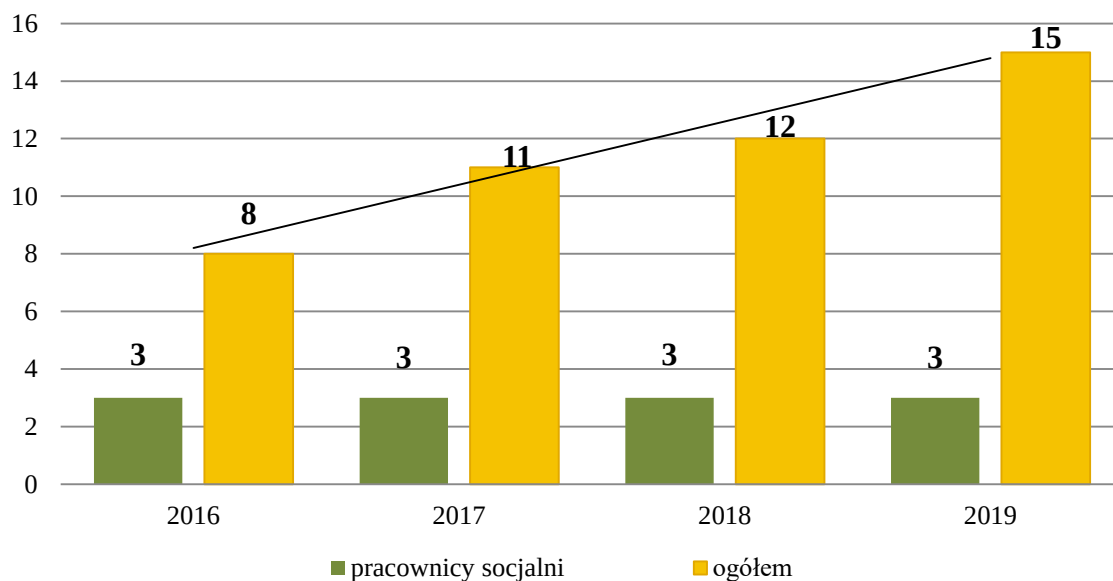
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1876);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506 z późn. zm);
- ustawy Rady Ministrów z dnia 19 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023, (M.P. z 2018 r., Nr 140);

¹² Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kleszczowie (Uchwała Nr XLVIII/502/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 11 października 2018 roku).

- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011r . o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, (Dz. U. z 2020 r, poz. 821);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, (Dz. U. z 2020 r., poz. 1327);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, (Dz.U. z 2020 r., poz. 1481 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1348);
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

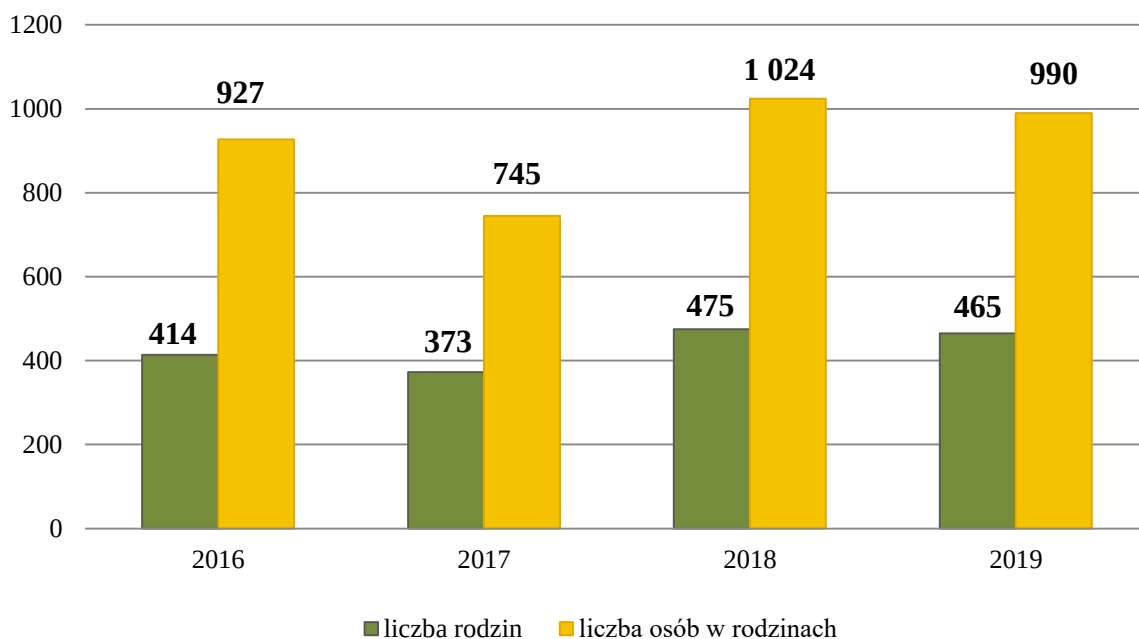
W 2019 roku na pomoc społeczną poniesiono wydatki na łączną kwotę 2 716 155,54 zł. W 2018 roku kwota wydatków kształtowała się na poziomie 2 588 117,24 zł, natomiast w 2017 roku poniesiono koszty z tym związane na łączną kwotę 2 204 200,06 zł.

Na koniec 2019 roku w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kleszczowie zatrudnionych było 15 pracowników, w tym 2 kierowników, 3 pracowników socjalnych oraz 10 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych w GOPS pracowników, 12 osób posiada wykształcenie wyższe, natomiast 3 osoby wykształcenie średnie. W latach 2016-2019 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

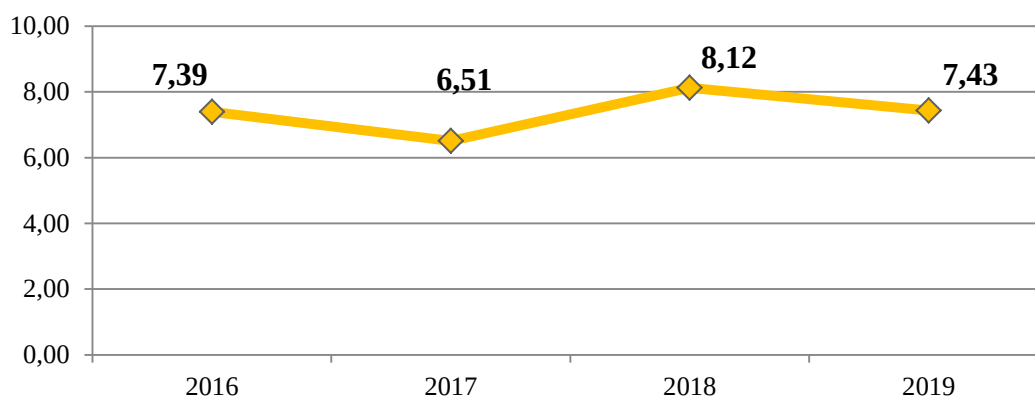
Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Kleszczów uległa wahaniom. W 2019 roku z pomocy skorzystało 990 rodzin – to o 245 rodzin więcej niż w 2017 roku, jednakże o 34 rodziny mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2016 roku wzrosła liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Kleszczów w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2016-2019 wartość tego wskaźnika ulegała wahaniu. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2019 (w procentach)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku poprodukcyjnym, jednak osoby wieku produkcyjnym również stanowiły znaczną część ogółu. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet jest więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 155, liczba mężczyzn – 78).

Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2016-2019

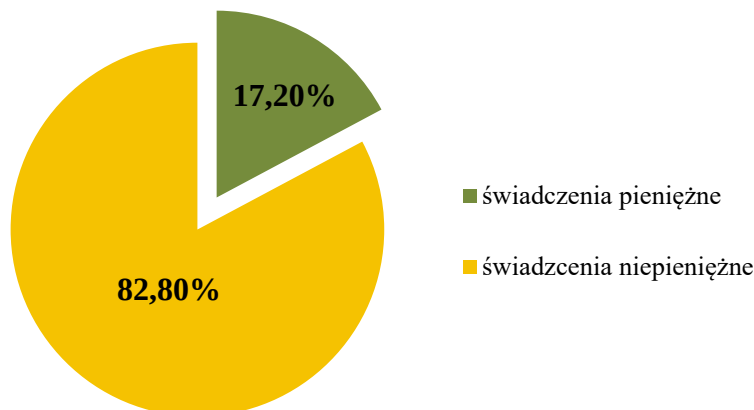
wiek	2016		2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	0	0	0	0	0	0	0	0
produkcyjny	199	120	175	98	156	88	125	65
poprodukcyjny	126	103	126	103	128	107	108	90
ogółem	325	223	301	201	284	195	233	155

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kleszczowie udzielił pomocy w formie świadczeń pieniężnych 452 osobom (łącznie 699 świadczeń), natomiast w formie świadczeń niepieniężnych – 20 osobom (łącznie 3 366 świadczeń).

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Kleszczów stanowiły 17,20% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 82,80%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2016, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmalała z 64 w 2016 roku do 33 w 2019 roku. Oznacza to spadek o 48%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2019 roku nie są znaczne – mężczyźni stanowili 55% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 45%.

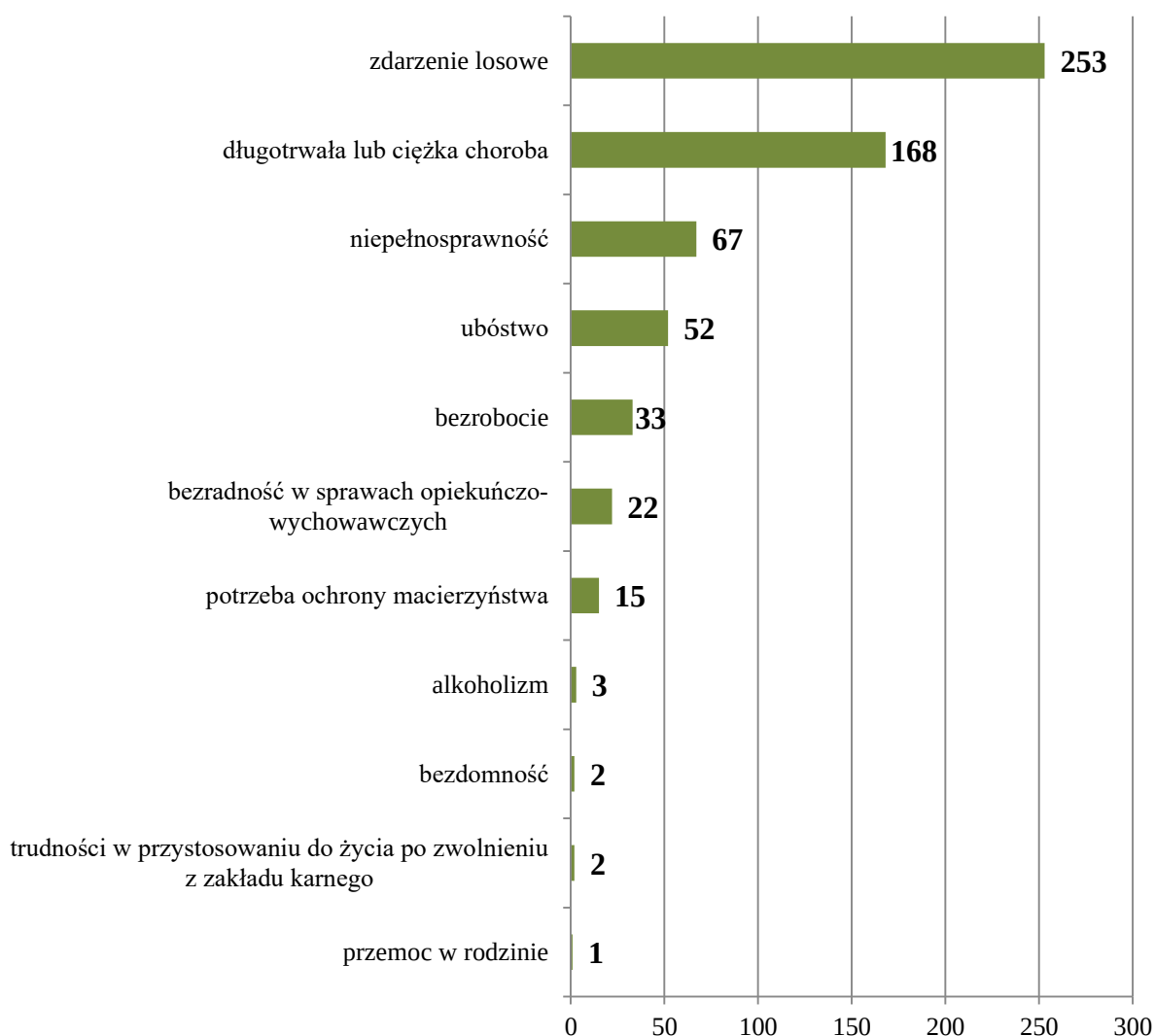
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2016-2019 w podziale na płeć

płeć	2016	2017	2018	2019
kobiety	42	33	35	15
mężczyźni	22	20	15	18
ogółem	64	53	50	33

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Kleszczów było zdarzenie losowe - z tego powodu pomoc otrzymały 253 rodziny. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (168 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (67 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także ubóstwo (52 rodziny) oraz bezrobocie (33 rodziny).

Wykres 19. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby przeprowadzonych wywiadów środowiskowych na przestrzeni lat 2016-2019. W 2018 roku przeprowadzono je z 475 rodzinami, natomiast w 2019 roku z 458 rodzinami, co oznacza spadek o 4%. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni ostatnich czterech lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie.

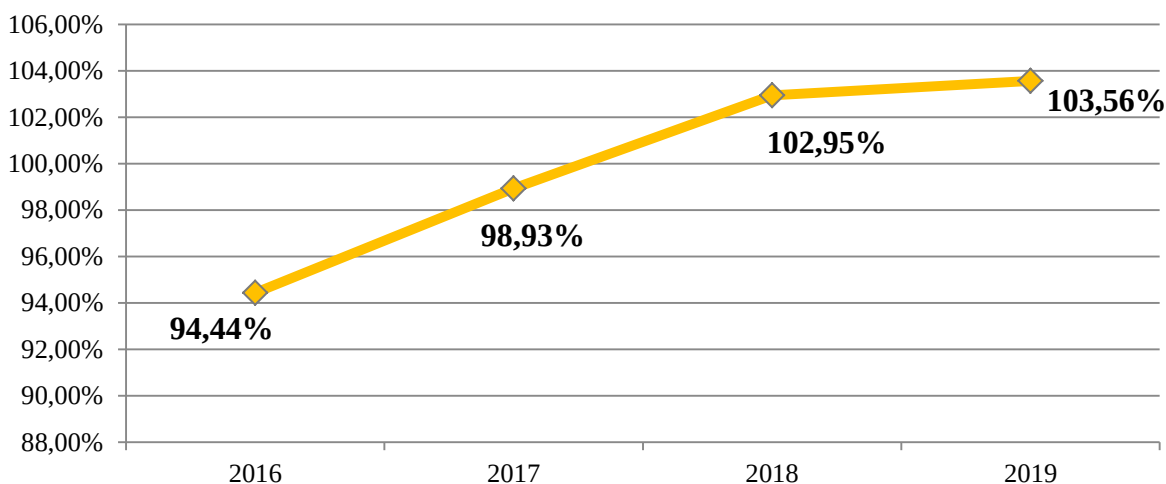
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób ogółem	447	426	493	536
liczba rodzin	432	392	475	458
liczba osób w rodzinach	951	774	1 021	974

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, kształtował się w 2019 roku na poziomie 103,56%. W stosunku do roku 2016, wskaźnik ten wzrósł – różnica kształtuje się na poziomie 9,12 pp.

Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Kleszczów. Należą do nich:

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Posterunek Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i świetlice wiejskie,
- ośrodki zdrowia,
- Gminny Ośrodek Kultury,
- Biblioteka Publiczna,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT¹³,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Kleszczów.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania, ramy finansowe oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

Cel strategiczny:

Zbudowanie spójnego i efektywnego systemu wsparcia mieszkańców gminy Kleszczów, który powinien zapewniać pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych, poczucie bezpieczeństwa oraz możliwość rozwoju we wszystkich obszarach życia.

¹³ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo - wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

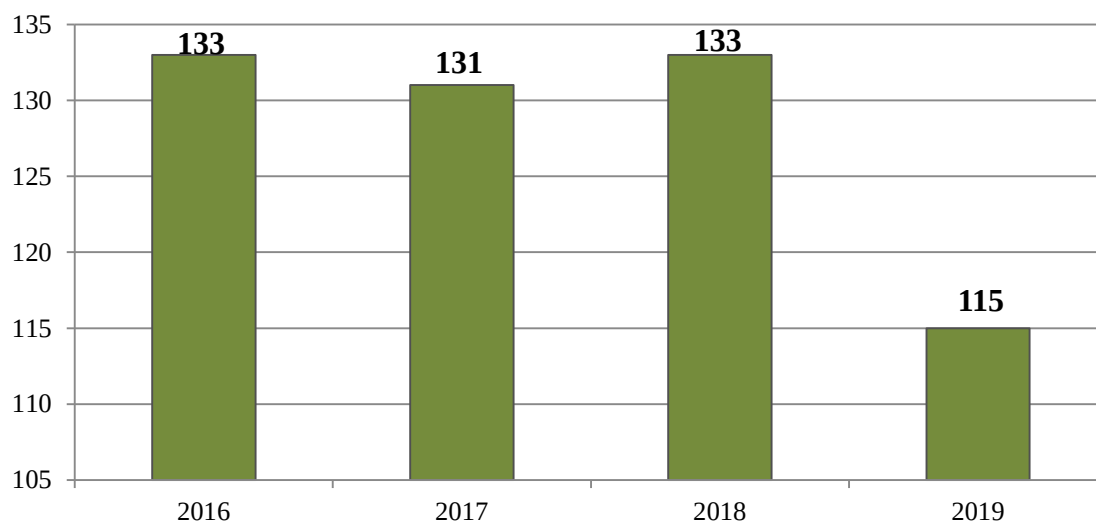
Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostkę organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W poniższej tabeli zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystało średnio 115 rodzin, czyli o 14% rodzin mniej niż w roku 2018 oraz o 12% mniej niż w roku 2017. W latach 2016-2018 średniomiesięczna

liczba rodzin korzystających z tego typu świadczeń, utrzymywała się na względnie stałym poziomie, jednakże w roku przedmiotowym nastąpił znaczny spadek.

Wykres 21. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystały średnio 543 rodziny, w 2018 roku – 548 rodzin, natomiast w 2019 roku – 561 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost liczby rodzin, pobierających to świadczenie o 3%.

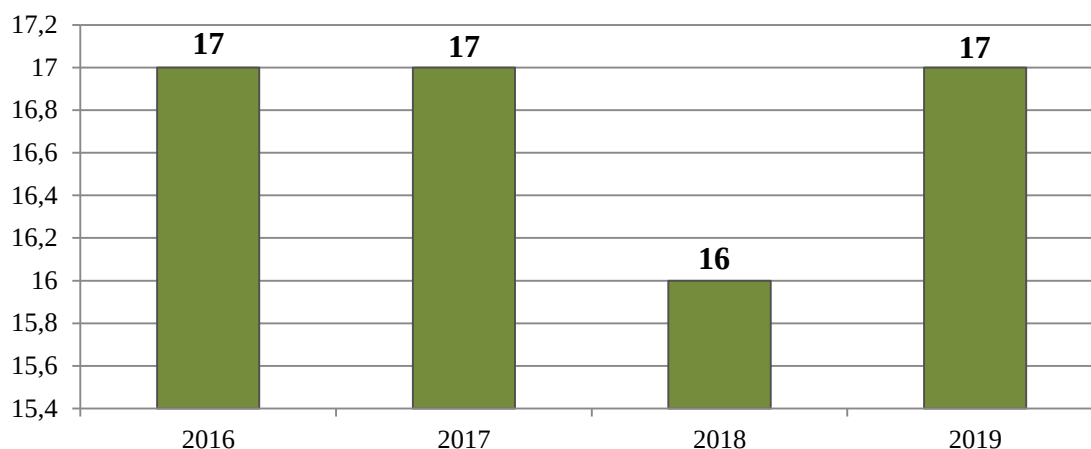
Tabela 9. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	543	548	561
kwota świadczeń (w złotych)	4 437 851,00	4 432 158,00	6 914 123,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 17 osób. Na przestrzeni ostatnich czterech lat liczba ta utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

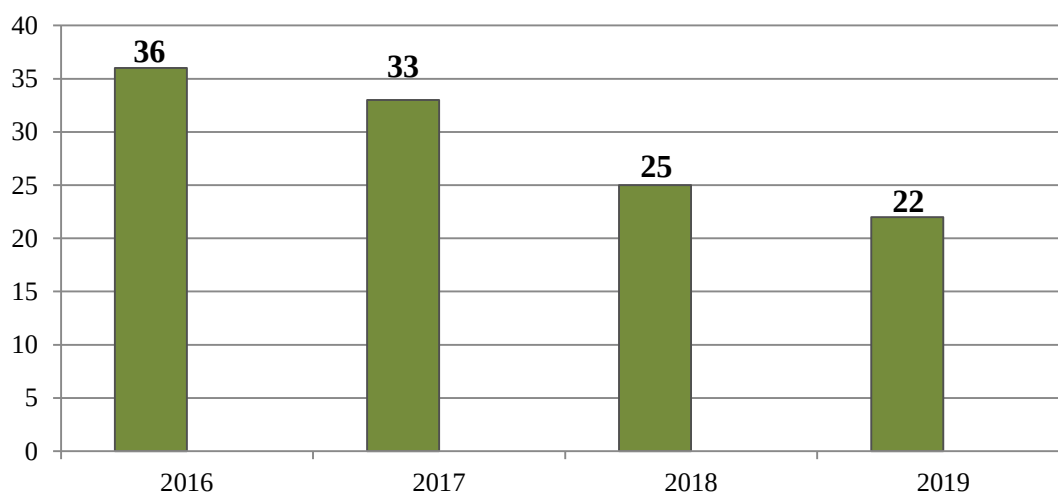
Wykres 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2016-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych systematycznie spadała. W 2019 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 22 rodziny, czyli ich liczba w porównaniu do roku 2016 zmalała o 39%.

Wykres 23. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019

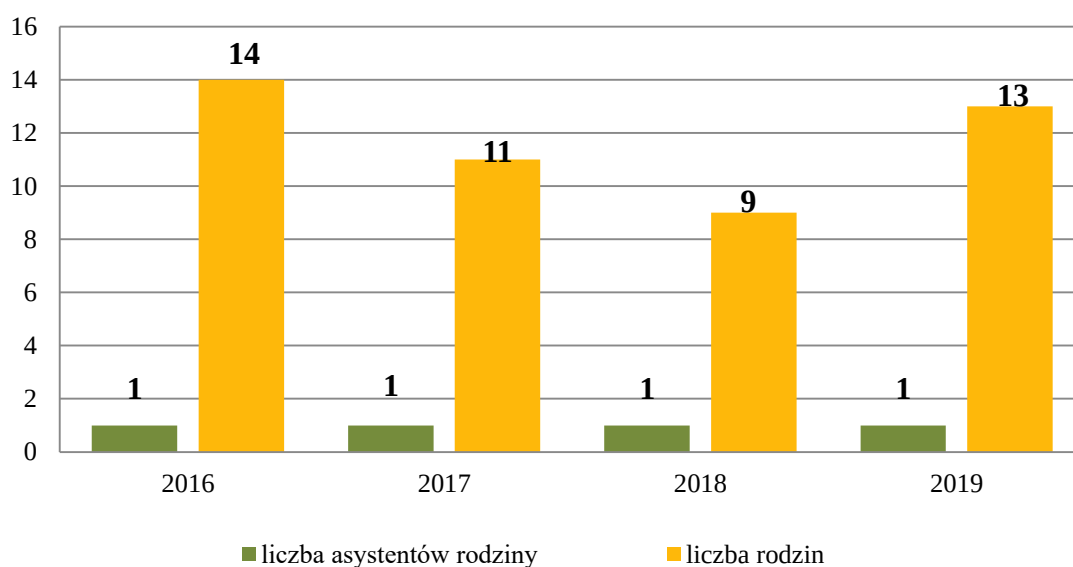
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Kleszczów realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2020 r. poz. 821). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja

asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Kleszczowie zatrudniony jest jeden asystent rodziny. W ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 13 rodzinami (z 18 dziećmi) przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej.

Wykres 24. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019

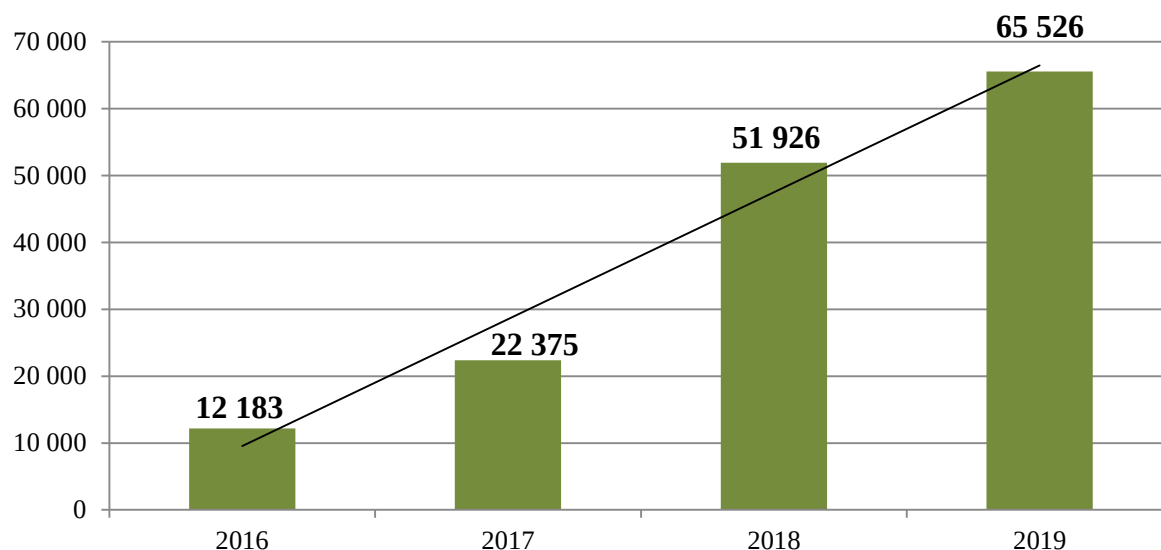

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W roku 2019 w gminie Kleszczów nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 65 526 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 ulegała znacznemu wzrostowi.

Wykres 25. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W roku przedmiotowym 1 dziecko zostało umieszczone w spokrewnionej rodzinie zastępczej oraz 2 dzieci w placówce wychowawczo-opiekuńczej (Dom Dziecka w Dąbrowie Rusieckiej), w wyniku czego Gmina pokrywała część kosztów ich utrzymania

W ramach wspierania rodziny Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, organizacje pozarządowe oraz placówki służby zdrowia.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmuje się między innymi GOK w Kleszczowie, który prowadzi projekt „Nasze Świetlice i Okolice” opierający się na organizowaniu zajęć świetlicowych dla dzieci i młodzieży. Zajęcia są prowadzone w GOK oraz Wiejskich Ośrodkach Kultury, zlokalizowanych w Łękińsku, Łuszczanowicach, Czyżowie, Żłobnicy, Antoniówce, Kamieniu, Dębinie oraz Rogowcu.

Rodziny korzystające z pomocy GOPS w Kleszczowie mogły również, oprócz pomocy asystenta rodziny, skorzystać z poradnictwa rodzinnego, konsultacji psychologiczno-pedagogicznych oraz aktywizacji społeczno-zawodowej. GOPS realizuje również grupę wsparcia „Poradnia Życia Rodzinnego” w ramach, której odbywają się spotkania indywidualne oraz grupowe we wtorki od godz. 13:00 do 16:00. Poradnia dla mieszkańców jest dostępna w każdy poniedziałek, między godz. 13:30 a 17:30.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich;
- występowanie w środowisku rodzinnym dysfunkcji, takich jak alkoholizm, niewłaściwe wypełnianie ról społecznych czy problemy ekonomiczne.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 - udzielanie wsparcia rodzinom, w których występują problemy opiekuńczo-wychowawcze. Pomoc w likwidowaniu dysfunkcji w rodzinach oraz ich przyczyn, a także zapewnienie możliwości nabycia lub rozwoju kompetencji rodzicielskich.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
2	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.

3	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
4	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
5	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
6	Kontynuowanie prowadzenia poradnictwa rodzinnego, konsultacji psychologiczno-pedagogicznych oraz aktywizacji społeczno-zawodowej.	Liczba rodzin korzystających z poradnictwa, konsultacji oraz aktywizacji.
7	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
8	Utworzenie Centrum Wspierania Rodziny.	Liczb osób objętych działalnością Centrum Wspierania Rodziny.
9	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
10	Zapewnienie dostępności do wsparcia prawnego.	Liczba rodzin objętych wsparciem prawnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2 - wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
2	Kontynuowanie działalności świetlic wspierających lokalną społeczność w procesie wychowywania dzieci i młodzieży.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach świetlic, liczba zajęć zorganizowanych dla uczestników świetlic.
3	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
4	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Ilość dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.

Wdrażanie

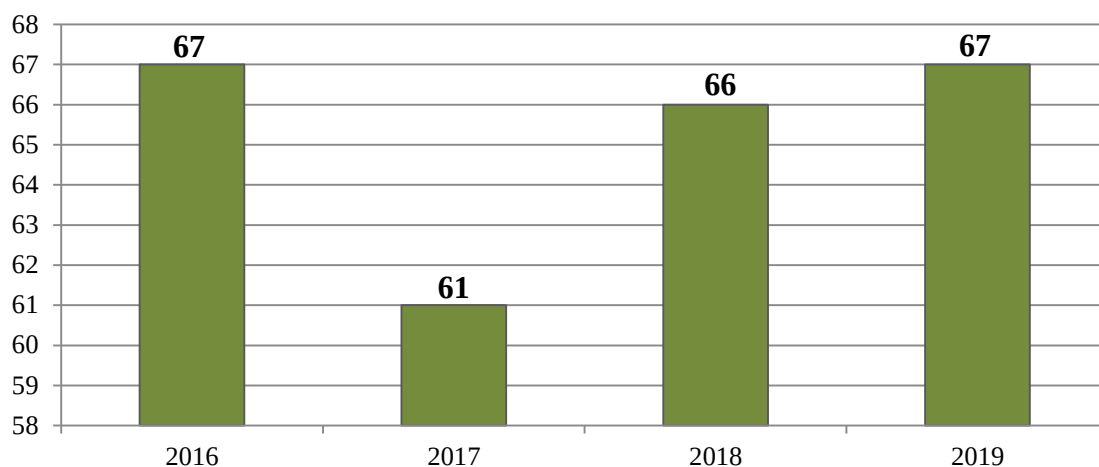
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych**

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 67 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019. W 2017 roku przyznano 395 świadczeń na łączną kwotę 60 435,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń wynosiła 459 na kwotę 72 615,00 zł, z kolei w 2019 roku kształtowała się na poziomie 556 świadczeń na kwotę 105 491,00 zł. Na przestrzeni ostatnich czterech lat, liczba przyznanych świadczeń ulega systematycznemu zwiększeniu – w stosunku do 2016 roku nastąpił wzrost aż o 60%.

Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	348	395	459	556
kwota świadczeń (zł)	53 244,00	60 435,00	72 615,00	105 491,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W ciągu ostatnich czterech lat wzrosła liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności. W 2016 roku przyznano 383 świadczenia, w 2017 roku – 393, w 2018 roku – 381, natomiast w 2019 roku – 419. Różnica pomiędzy 2016 rokiem, a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 36 świadczeń, to oznacza wzrost o 9%.

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	383	393	381	419
kwota świadczeń (zł)	58 599,00	60 129,00	60 367,00	79 409,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2016 roku przyznano 364 świadczenia dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2017 roku – 396 świadczeń, w 2018 roku – 359, natomiast w 2019 roku - 374. Oznacza to wzrost w porównaniu do roku 2016 o 10 świadczeń. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalne są wahania w liczbie przyznanych zasiłków w tym zakresie.

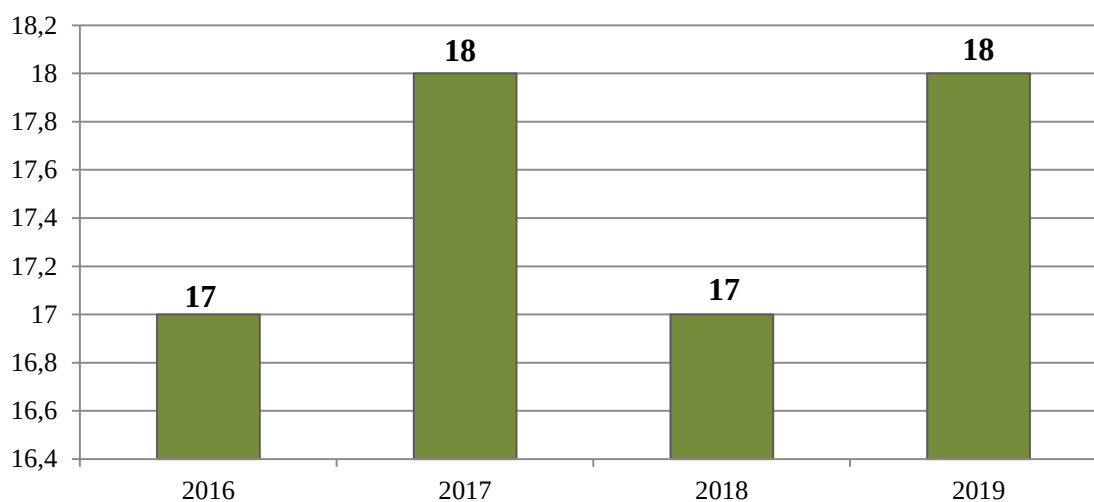
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba świadczeń	364	396	359	374
kwota świadczeń (zł)	55 692,00	60 588,00	56 875,00	70 921,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 18 osób. Na przestrzeni ostatnich czterech lat liczba ta utrzymywała się na względnie stałym poziomie.

Wykres 27. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Istotnym zasobem w zakresie pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych jest Fundacja „Przekraczać Granice”. Celem jej jest niesienie pomocy i wsparcia osobom niepełnosprawnym, wykluczonym oraz zagrożonym wykluczeniem, poprzez ich aktywizowanie. W 2019 roku Fundacja zorganizowała cykl konsultacji, spotkań oraz dyżurów o charakterze informacyjnym, specjalistycznym, psychologicznym i środowiskowym dla osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów. Zorganizowane również zostały spotkania

edukacyjne z młodzieżą, dotyczące uświadomienia tego jakim ograniczeniom podlegają osoby niepełnosprawne. W projekcie wzięło udział ponad 80 osób.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- trudności w funkcjonowaniu osób niepełnosprawnych ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – zapewnienie osobom niepełnosprawnym opieki i usług dostosowanych do ich potrzeb oraz działania ukierunkowane na ich aktywizację społeczną i zawodową, a także na integrację ze społecznością lokalną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
2	Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wparcie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier.
3	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
4	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
5	Udzielenie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
6	Dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
7	Rozwój systemu teleopieki i poszerzenie liczby osób objętych takim wsparciem.	Liczba osób objętych wsparciem teleopieki.
8	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Gminy oraz Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kleszczowie.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.
9	Kontynuowanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

Na przestrzeni ostatnich czterech lat żadna osoba nie skorzystała ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Po specjalistyczne wsparcie psychologiczne mieszkańcy gminy Kleszczów mogą się udać do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Bełchatowie oraz skorzystać z pomocy psychologa, który pełni dyżur w pierwszy i trzeci wtorek miesiąca w godzinach od 16:00 do 18:00 w siedzibie GOPS w Kleszczowie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi.

¹⁴www.psychiatriapolska.pl

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przezwyciężane we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego;
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego;
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej;
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia;
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – dążenie do pełnej integracji i wyrównywania szans osób z zaburzeniami psychicznymi, poprzez kształtowanie właściwych postaw społeczności lokalnej w stosunku do osób chorych psychicznie, a także zapewnienie im odpowiedniej jakości życia i możliwości udziału w życiu społecznym.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
2	Zwiększanie świadomości i wrażliwości społecznej na temat zdrowia psychicznego poprzez kampanie profilaktyczne, wykłady, spotkania ze specjalistami.	Liczba przeprowadzonych kampanii społecznych na temat zdrowia psychicznego.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5	Przeprowadzenie warsztatów dla uczniów dotyczących systemu poradnictwa i pomocy w stanach kryzysu psychicznego.	Liczba uczestników warsztatów.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	Placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ UZALEŻNIEŃ BEHAWIORALNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁵. Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kleszczowie wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr V/36/2019 Rady Gminy Kleszczów z dnia 29 stycznia 2019 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2019 rok*.

Do zadań mających zostać realizowane w 2019 roku przez GKRPA zawartych w Programie należały:

- tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb których zaspokajanie motywuje powstrzymywanie od picia alkoholu;
- działalność wychowawcza i edukacyjna;
- ograniczenie dostępności do alkoholu,
- działania mające na celu leczenie i rehabilitację osób uzależnionych od alkoholu;
- zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu.

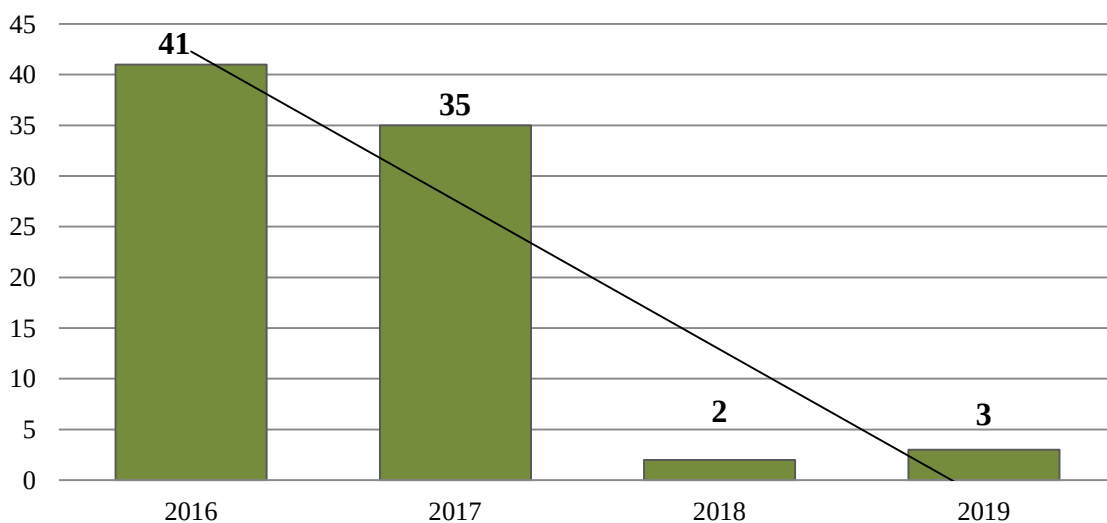
¹⁵Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Kleszczów mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

W 2019 roku z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystały 3 rodziny. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się dopiero na dwunastym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Wynika to z tego, iż na przestrzeni lat 2016-2019 nastąpił gwałtowny spadek liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu. W porównaniu do 2016 roku, w roku przedmiotowym nastąpił spadek o 93%. Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

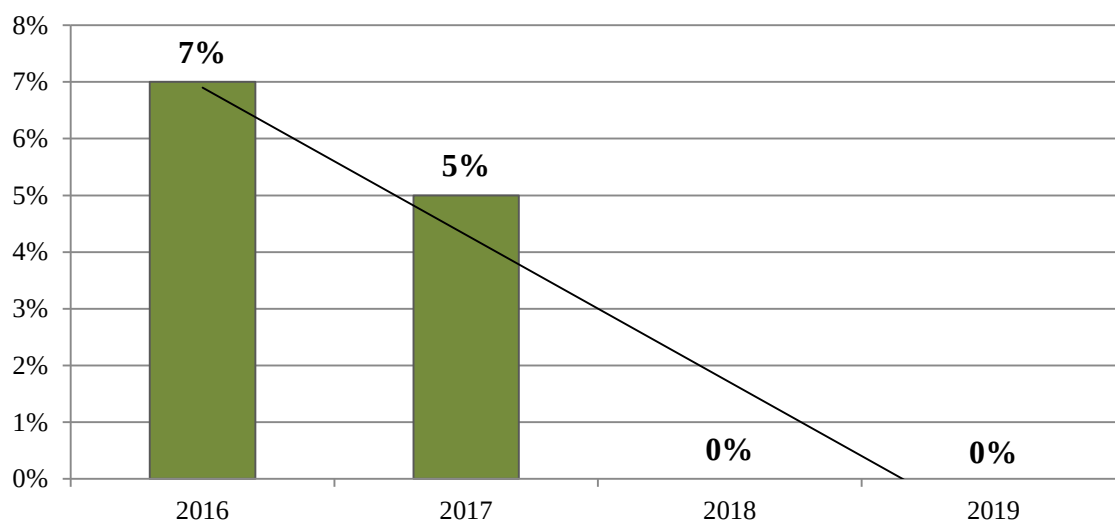
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W latach 2018-2019 roku udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu, w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wyniósł 0%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest pozytywna – malejąca tendencja.

Wykres 29. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kleszczowie, w ramach przysługujących jej uprawnień.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 6 członków. W 2019 roku jej członkowie przeprowadzili rozmowy z 27 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 20 członkami ich rodzin. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 22 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 12 osób. Dane dotyczące działań GKRPA w Kleszczowie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kleszczowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	23	24	27
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	24	24	20
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	23	23	22
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	10	10	12

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie gminy Kleszczów nie funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, ani samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) czy grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA). Mieszkańcy borykający się z problemem uzależnień oraz członkowie ich rodzin, z pomocy w tym zakresie mogą skorzystać z grupy wsparcia „Wybieram Trzeźwość”, w której udzielane jest wsparcie terapeutyczne w każdą środę oraz czwartek.

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku zostały przeprowadzone programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN. Programy rekomendowane z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowane do dzieci i młodzieży, zostały zorganizowane w 2018 i 2019 roku i wówczas wzięło w nich udział:

- w 2018 roku – 79 uczniów oraz 1 nauczyciel,
- w 2019 roku – 57 uczniów, 2 rodziców oraz 4 nauczycieli.

W 2019 roku przeprowadzone zostały następujące programy rekomendowane:

- Debata,
- Przyjaciele Zippiego.

Tabela 14. Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA, ORE i KBPN na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba uczniów	0	79	57
liczba rodziców	0	0	2
liczba nauczycieli	0	1	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku prowadzone były inne programy profilaktyczne (nie ujęte w systemie rekomendacji PAPRPA, ORE i KBPN), w których wzięło udział łącznie 504 uczniów, 480 rodziców, a także 32 nauczycieli.

W ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2019 roku zorganizowano również:

- jednorazowe prelekcje, pogadanki, w których wzięło udział 665 osób,
- spektakle, w których uczestniczyło 460 osób,
- festyny i inne imprezy plenerowe z 460 uczestnikami,
- imprezy sportowe, w których wzięło udział 10 uczestników.

W omawianym roku zorganizowano warsztaty i szkolenia dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej, w których wzięło udział 120 osób, a także wydarzenia tego samego rodzaju skierowane do wychowawców/nauczycieli, w których uczestniczyło 60 osób.

Poniżej przedstawione zostały przeprowadzone na terenie gminy Kleszczów w 2019 roku działania edukacyjne dzieci i młodzieży z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom:

- Zachowaj Trzeźwy Umysł,
- Nie pal przy mnie proszę,
- Trzymaj Formę,
- Klub Bezpiecznego Puchatka,
- Owoce i warzywa w szkole,
- Szkoła promująca zdrowie,
- Smak życia, czyli debata o dopalaczach.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Kleszczów wyniosła łącznie 4 720 681,80 zł, w tym: 2 277 348,00 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 594 380,00 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 145 521,00 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu.

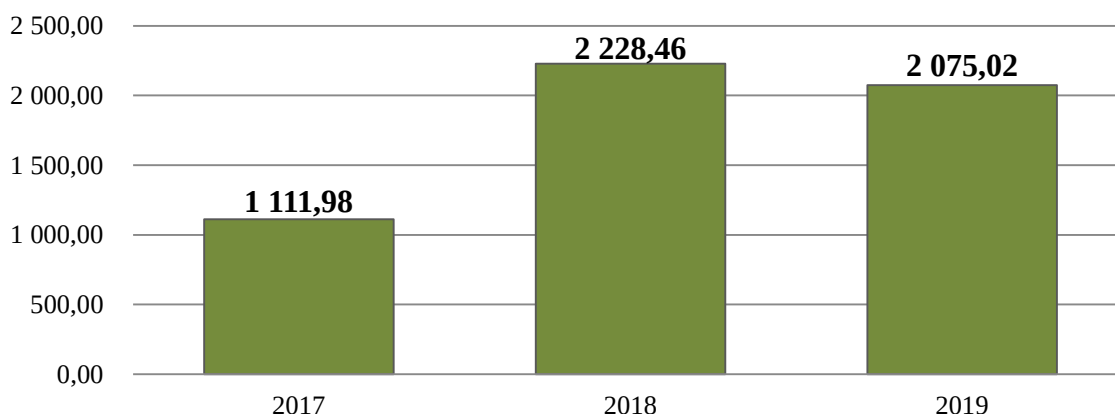
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Kleszczów alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia kształtowała się na poziomie 2 075,02 zł. W porównaniu do roku poprzedniego wartość ta zmalała o 153,44 zł, natomiast w stosunku do roku 2017 wzrosła o 963,04 zł.

Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie gminy Kleszczów alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych)

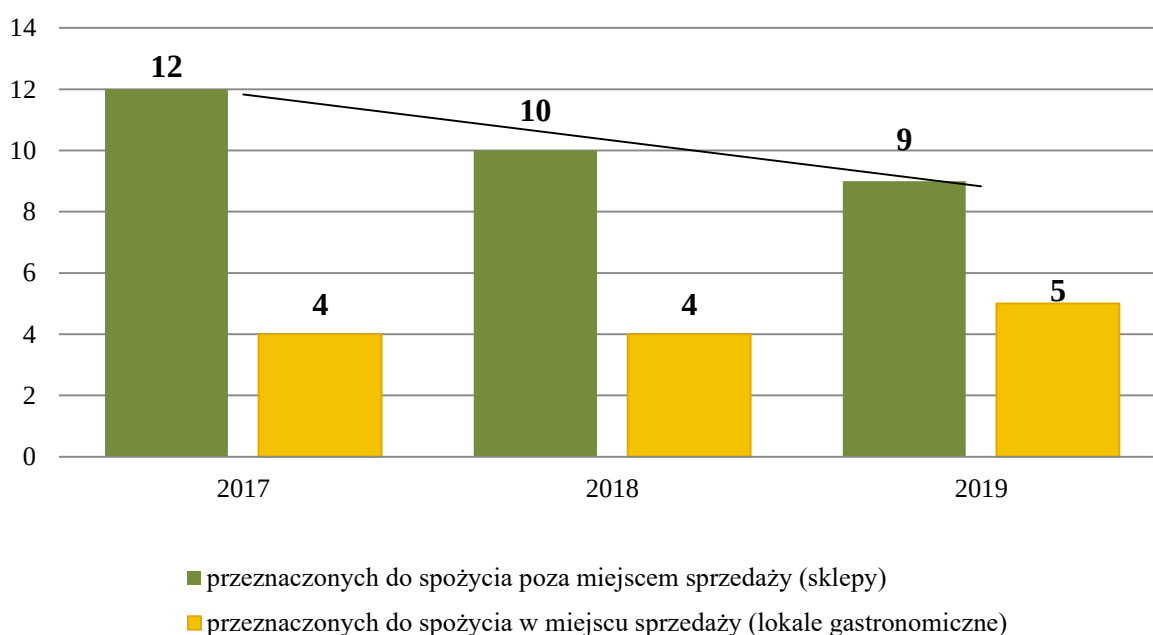

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Kleszczów znajdowało się łącznie 14 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 9 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 5 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu zmalała, z kolei liczba lokali gastronomicznych w roku przedmiotowym wzrosła o 1.

Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień,
- słabo rozwinięta oferta pomocowa dla osób z problemem uzależnień.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie

stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,

- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – zapewnienie dostępności do terapii oraz wsparcia dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin oraz stałe monitorowanie skali uzależnień w Gminie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.

3	Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
4	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych od alkoholu (AA), dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
5	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
6	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.
7	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
8	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
9	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	UG, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2 – realizowanie profilaktyki związanej z problemem uzależnień, skierowanej do dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości mieszkańców Gminy na temat uzależnień oraz możliwych form wsparcia w tym zakresie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.

3	Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.
4	Zapewnienie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
5	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
6	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.
7	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.
8	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
9	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych
10	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, GKRPA.	NGO, UG, GOK, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, narażające szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Kleszczów zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny powołany zarządzeniem Nr 0050/52/2011 Wójta Gminy Kleszczów z dnia 9 listopada 2011 roku. W skład ZI wchodzi łącznie 13 przedstawicieli:

- Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Policji,
- służby zdrowia,
- placówek oświatowych.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Kleszczów mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

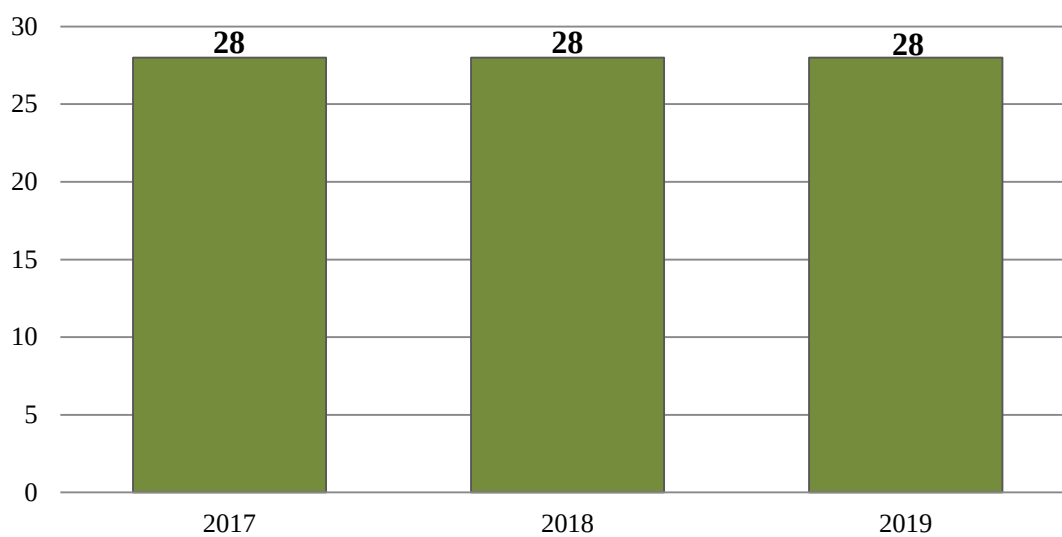

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015* przyjętym uchwałą Nr VI/58/2011 Rady Gminy Kleszczów z dnia 22 marca 2011 roku. Celami głównymi Programu były:

1. ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie;
2. zwiększanie dostępności, rozwój specjalistycznej pomocy rodzinom, w których stosowana jest przemoc;
3. zwiększanie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
4. zwiększanie skuteczności działań interwencyjnych, korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie¹⁶.

Zespół Interdyscyplinarny w roku 2019 spotkał się czterokrotnie. W omawianym roku odbyło się 28 posiedzeń w ramach grup roboczych powołanych do konkretnych przypadków przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło 16 członków grup roboczych oraz 28 osób z rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba posiedzeń grup roboczych utrzymuje się na stałym poziomie.

¹⁶ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 (Uchwała Nr VI/58/2011 Rady Gminy Kleszczów z dnia 22 marca 2011 roku).

Wykres 32. Dane dotyczące liczby posiedzeń grup roboczych w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Kleszczowie za rok 2018 i 2019

Podjęmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Kleszczów w latach 2018 i 2019 przedstawione zostały w tabeli nr 15. W 2019 roku prowadzono 13 procedur „Niebieskie Karty”, co oznacza spadek w porównaniu do roku poprzedniego o 13%. W roku przedmiotowym wszczęto 8 procedur, z czego 7 Kart zostało sporządzonych przez Policję, a 1 Kartę sporządził pracownik socjalny GOPS w Kleszczowie. W omawianym roku zakończono natomiast 4 procedury „Niebieskie Karty”, co jest liczbą niższą w stosunku do roku 2018.

Tabela 15. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	15	8
liczba rodzin łącznie, w których prowadzona była procedura	15	13
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	14	4

Źródło: Sprawozdanie z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Kleszczowie za rok 2018 i 2019

Od 2017 roku na terenie gminy Kleszczów Policja interweniowała 65 razy w związku z przemocą w rodzinie oraz wszczęto 30 procedur „Niebieskie Karty” przez funkcjonariuszy Policji.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie na terenie Gminy problemu przemocy;
- ryzyko istnienia tzw. „zmowy milczenia” w wyniku, której występują trudności z oszacowaniem rzeczywistej liczby rodzin borykających się z problemem przemocy domowej.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniając na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.

- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.
- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – poprawa dostępu do usług i poszerzenie oferty wsparcia skierowanej do osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.
2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.

3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
4	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
5	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.
6	Pomoc w formie grupowych form wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą, objętych grupową formą wsparcia.
7	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2 – zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, w celu przełamania „zmony milczenia” oraz obojętności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.
3	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.

4	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
5	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej.
6	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
7	Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach, liczba zorganizowanych warsztatów.
8	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, UG, PP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

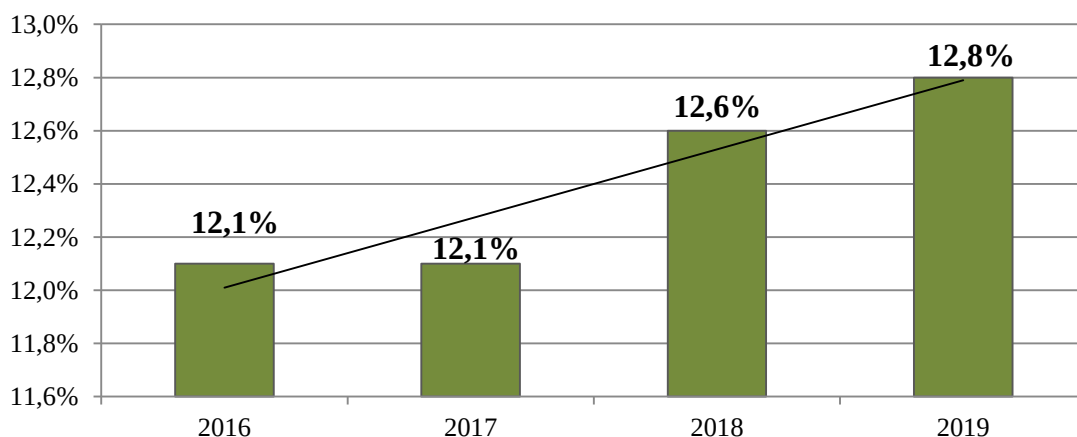
1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 12,8% wszystkich mieszkańców gminy Kleszczów, co oznacza wzrost w stosunku do 2016 roku o 0,7 pp.

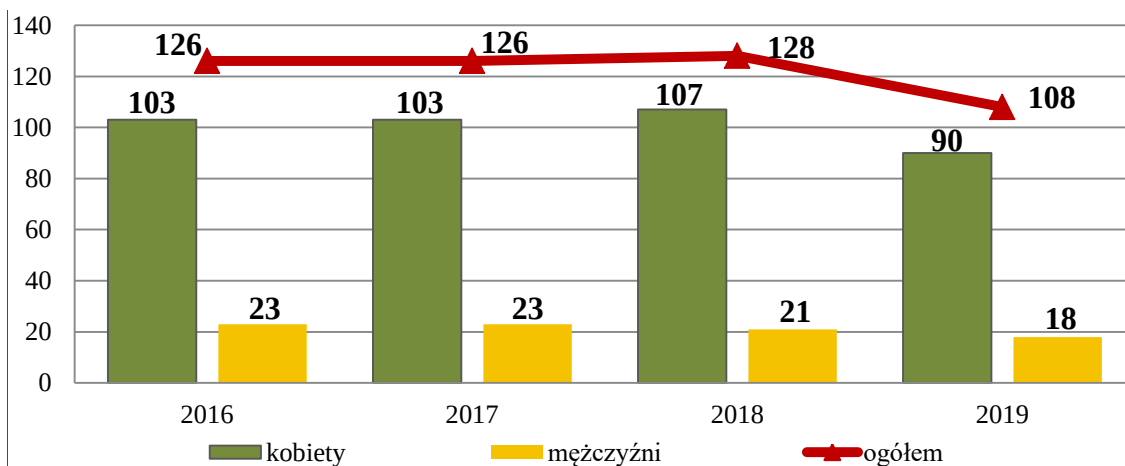
Wykres 33. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2019 roku 108. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – było ich 90, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 18. W 2019 roku ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystająca z pomocy społecznej w stosunku do lat poprzednich uległa zmniejszeniu. W stosunku do 2016 roku nastąpił spadek o 14%.

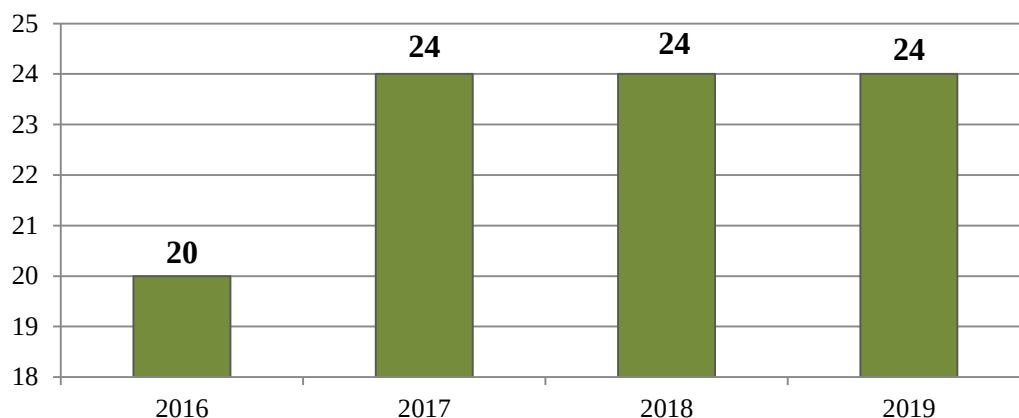
Wykres 34. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielone zostały 24 świadczenia mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeń utrzymuje się na stałym poziomie, natomiast w porównaniu do 2016 roku nastąpił wzrost o 20%.

Wykres 35. Zasilki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej koszty pobytu w Domu Pomocy Społecznej pokrywa zainteresowany w wysokości 70% swojego dochodu (najczęściej jest to renta bądź emerytura). Uzupełnienie kwoty do 100% (całkowite koszty utrzymania) to zadanie rodziny bądź gminy, gdy rodzina nie jest wydolna finansowo. Pobyt w Niepublicznym Domu Seniora opłacany jest przez samych jego pensjonariuszy ze środków własnych (rent, emerytur, oszczędności, dochodów z innych tytułów), bądź przez rodzinę osoby zamieszkującej. Istnieje również możliwość dofinansowań pobytów z budżetu publicznego, o ile dom nie jest związany umową z Ośrodkiem Pomocy Społecznej. Zajmują się tym odpowiednie jednostki administracyjne Pomocy Rodzinie¹⁷.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kleszczowie w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 16 mieszkańców, na łączną kwotę 366 605 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019 znajdują się w tabeli poniżej. Z danych statystycznych wynika, że na przestrzeni lat 2016-2019 GOPS poniósł odpłatność za pobyt w DPS najmniejszej liczby osób, w najniższej kwocie w roku przedmiotowym.

¹⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r. poz. 1876).

Tabela 16. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019

wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019
liczba osób	20	21	22	16
kwota świadczeń (zł)	442 544	469 318	485 972	366 605

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, w gminie Kleszczów od 2015 roku działalność prowadzi Uniwersytet Trzeciego Wieku Gminy Kleszczów, który powstał za sprawą stowarzyszenia o tej samej nazwie. Obecnie należy do niego 150 osób. W 2019 roku w ramach Uniwersytetu Trzeciego Wieku zrealizowane zostały:

- 3 wyjazdy turystyczno-geograficzno-historyczne dla grupy ok. 160 osób;
- ośmiodniowy turnus sportowo-rekreacyjny dla grupy ok. 10 osób;
- uroczyste spotkanie z okazji Dnia Seniora z udziałem ok. 130 osób.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost liczby osób starszych w Gminie,
- możliwość wzrostu zapotrzebowania na usługi związane ze wsparciem osób w podeszłym wieku,
- zagrożenie samotnością i izolacją społeczną seniorów.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.

- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – dostosowanie polityki lokalnej do potrzeb starszych mieszkańców Gminy, w zakresie wsparcia w różnych obszarach życia codziennego.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych wspieranych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Uniwersytet Trzeciego Wieku, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2 – włączenie potencjału osób starszych w obszar działalności społecznej i obywatelskiej, poprzez zwiększenie dostępności do różnorodnych form aktywności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.
2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Wspieranie i tworzenie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
4	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
5	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
6	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowane zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.
7	Edukacja oraz promowanie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
8	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS, UG.	NGO, Uniwersytet Trzeciego Wieku, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

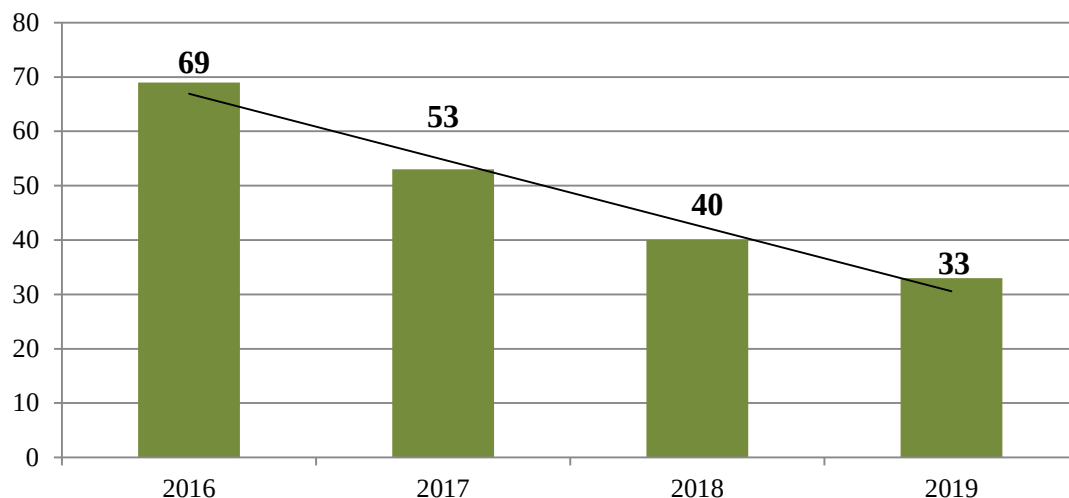
1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuacją materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 33. Na przestrzeni lat 2016-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu. Bezrobocie jako powód udzielenia pomocy i wsparcia, znalazło się na piątym miejscu pod względem liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej.

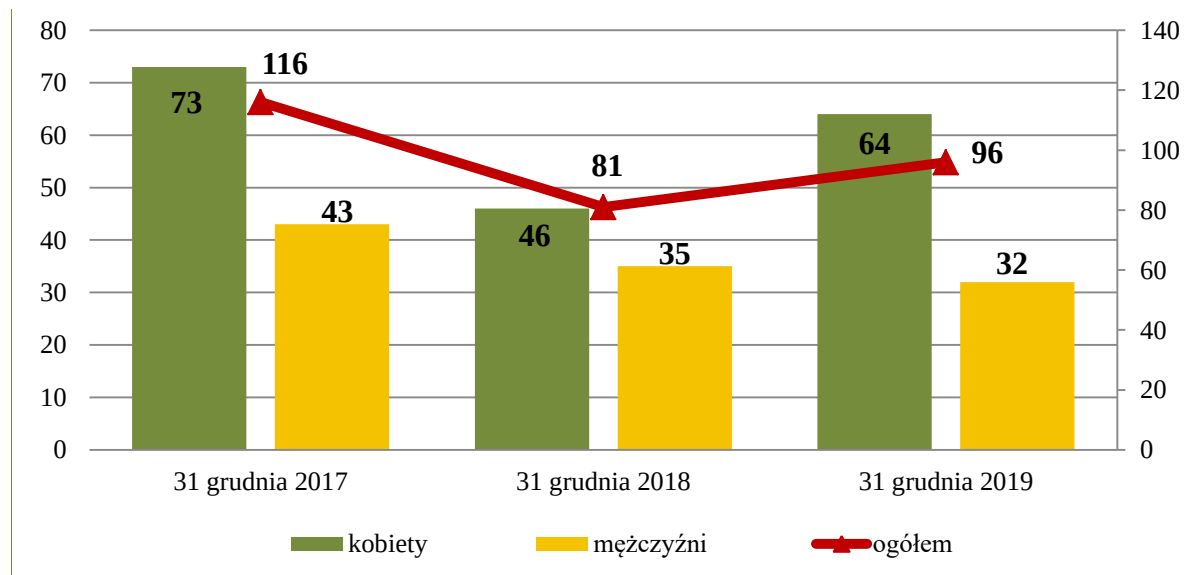
Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie zarejestrowanych było łącznie 96 osób. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 19%, natomiast w porównaniu do roku 2017 spadek o 17%. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet jest więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 64, liczba mężczyzn – 32).

Wykres 37. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019

Źródło: Informacja o bezrobociu w przekroju gmin wg stanu w końcu IV kwartału 2017, 2018 i 2019 roku

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił spadek zarówno udziału osób do 25 roku życia, jak i mających więcej niż 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Spadek ten nie jest jednak znaczny – różnica pomiędzy rokiem 2017 a 2019 dla osób do 25 roku życia kształtuje się na poziomie 5 pp, z kolei dla osób powyżej 50 roku życia – 1 pp. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest spadek odsetka obu tych grup zarejestrowanych w PUP.

Tabela 17. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Kleszczów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	116	100	81	100	96	100
do 25 roku życia	18	16	12	15	11	11
powyżej 50 roku życia	25	22	23	28	20	21

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie

W poniższej tabeli przedstawiona została liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie zamieszkujących gminę Kleszczów z podziałem na wybrane kategorie – osoby z prawem do zasiłku oraz zwolnione z zakładu pracy. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowane jest utrzymywanie się na względnie stałym poziomie udziału osób zwolnionych z zakładu pracy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, z kolei w przypadku udziału osób z prawem do zasiłku zauważalny jest wzrost – w roku przedmiotowym w porównaniu do 2017 roku o 8 pp.

Tabela 18. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców gminy Kleszczów z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2019

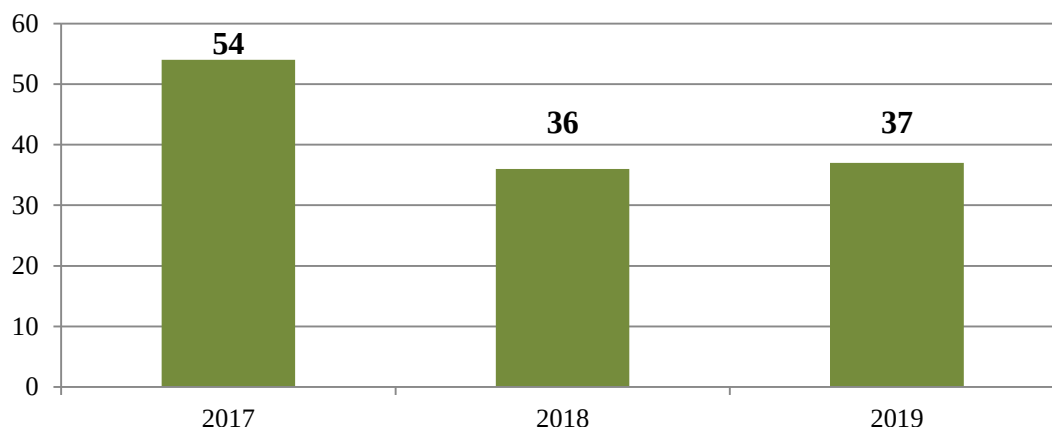
wyszczególnienie	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	116	100	81	100	96	100
z prawem do zasiłku	19	16	14	17	23	24
zwolnieni z zakładu pracy	11	9	6	7	8	8

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne, ponieważ świadczy albo o braku chęci podjęcia pracy albo o braku możliwości podjęcia zatrudnienia. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Bełchatowie, pod koniec 2019 roku liczba osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy wynosiła 37. W roku przedmiotowym w porównaniu do roku poprzedniego

nastąpił wzrost o 3%, natomiast w porównaniu do 2017 zauważalny jest spadek o 31%. Dane dotyczące liczby zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy przedstawiony został na wykresie poniżej.

Wykres 38. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Kleszczów na przestrzeni 2017-2019

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie

Mieszkańcy gminy Kleszczów korzystają z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy z pomocy w kierunku rozwoju zatrudnienia. W 2019 roku najwięcej osób skorzystało z jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej (9 osób) oraz stażu (8 osób). Mieszkańcy w roku przedmiotowym korzystali również z robót publicznych, refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego oraz bonu na zasiedlenie.

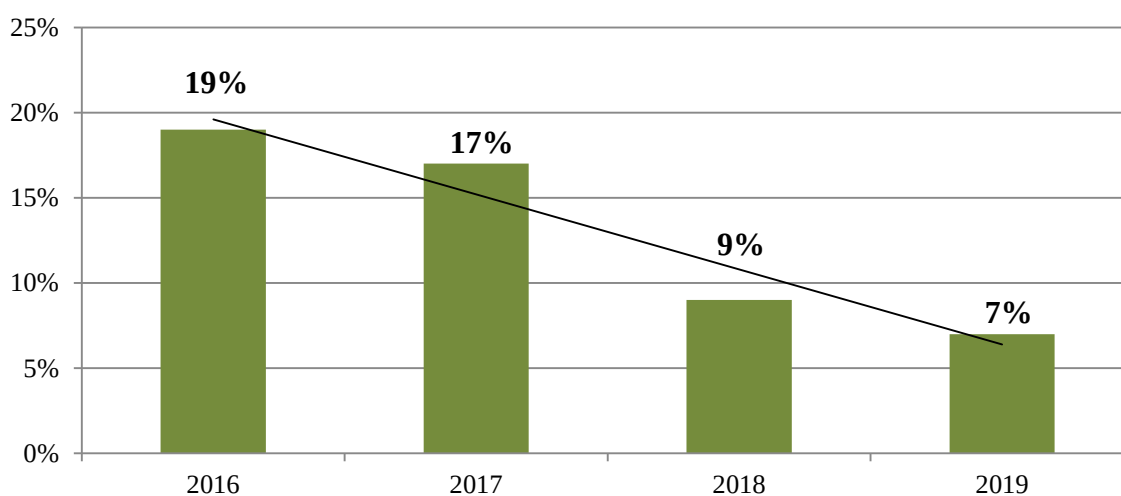
Tabela 19. Liczba osób wyłączonych z ewidencji w ramach poszczególnych form aktywizacji na przestrzeni 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
prace interwencyjne	3	2	0
roboty publiczne	1	2	2
podjęcie pracy w ramach refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego	6	0	1
jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej	9	9	9
bon na zasiedlenie	2	0	1
podjęcie pracy w ramach refundacji części kosztów wynagrodzenia, nagród oraz składek na ubezpieczenie społeczne bezrobotnego do 30 roku życia	7	1	0
szkolenia/bony szkoleniowe	2	2	0
staże	13	10	8

Źródło: dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Belchatowie

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich, w 2019 roku obserwowany jest jego spadek – z 19% w 2016 roku do 7% w 2019 roku. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na to, że wskaźnik ten pomimo spadku od 2016 roku, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stosunkowo niskim poziomie.

Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- problem bezrobocia dotyczący w szczególności kobiet,
- niskie zainteresowanie formami aktywizacji zawodowej wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy,
- ryzyko wystąpienia dysfunkcji związanych z długotrwałym pozostawaniem bez pracy, takich jak uzależnienia, przemoc domowa czy zaburzenia zdrowia psychicznego.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązаныmi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego, zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do 3 lat.
4	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
5	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
6	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
7	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
8	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	PUP, UG, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA

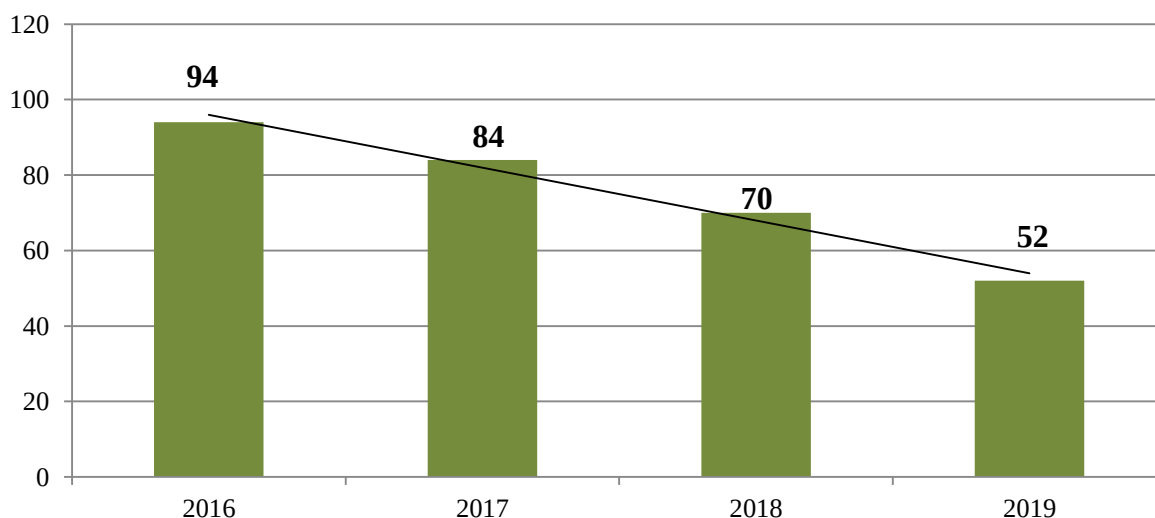
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na czwartym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymały 52 rodziny.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2016-2019 spadkowi. W 2016 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 94 rodziny, w 2017 roku - 84, w 2018 roku – 70, natomiast w 2019 roku – 52. W stosunku do 2016 roku oznacza to spadek o 45%.

Wykres 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 16 osób, tj. o 14% więcej niż w 2018 roku i o 33% więcej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 9 – co oznacza spadek o 18% w stosunku do roku 2018 i 31% w stosunku do lat 2016 i 2017. Zasiłki celowe pobierały natomiast 204 osoby i jest to spadek aż o 58% w porównaniu do roku poprzedniego i o 18% w stosunku do roku 2017.

Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalna jest tendencja spadkowa w zakresie przyznawanych zasiłków celowych i okresowych i jednocześnie nieznaczny wzrost liczby osób, którym przyznawane są zasiłki stałe.

Tabela 20. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019

rodzaj zasiłku	2016		2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	15	64 052	12	77 180	14	83 095	16	96 355
zasiłek okresowy	13	27 291	13	18 884	11	17 982	9	25 208
zasiłek celowy	280	369 117	248	341 593	480	985 169	204	228 608

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Mieszkańcy gminy Kleszczów w okresie od 2014 do 2018 roku mogli skorzystać również z programu finansowego w zakresie dożywiania – „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020. Strategicznym celem Programu było ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. Program jest elementem polityki społecznej państwa w zakresie:

- wsparcia finansowego gmin w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym,
- poprawy poziomu życia rodzin o niskich dochodach,
- poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży,
- kształtowania właściwych nawyków żywieniowych¹⁸.

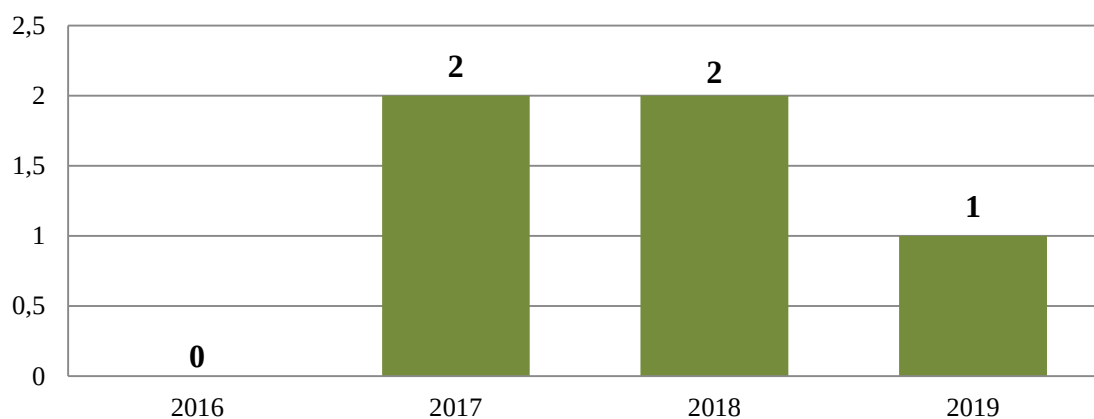
¹⁸www.gov.pl/web/rodzina

Na przestrzeni ostatnich czterech lat żaden z mieszkańców Gminy nie skorzystał ze wsparcia w formie świadczenia niepieniężnego – posiłku ani świadczenia pieniężnego – zasiłku celowego, w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”.

15 października 2018 roku ustanowiony został Wieloletni Rządowy Program „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023. W 2019 roku również nie skorzystano z pomocy w zakresie tego Programu.

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych z związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2019 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 1 gospodarstwo domowe. Na przestrzeni lat 2016-2019 obserwuje się względnie stały poziom w zakresie liczby gospodarstw domowych objętych tą formą pomocy.

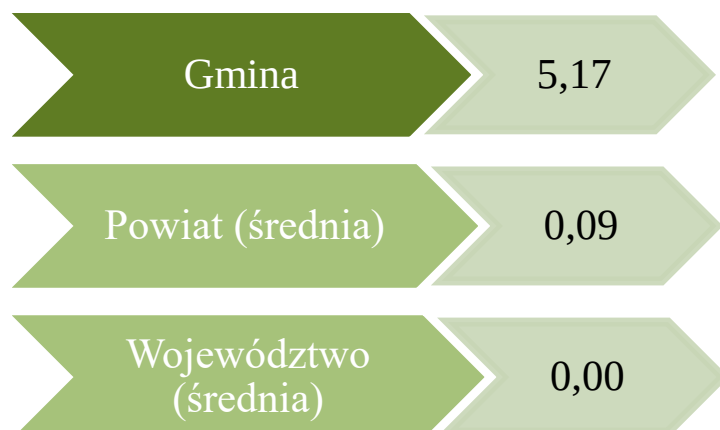
Wykres 41. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Kleszczów na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Kleszczów wynosił on 5,17, natomiast na terenie powiatu 0,09.

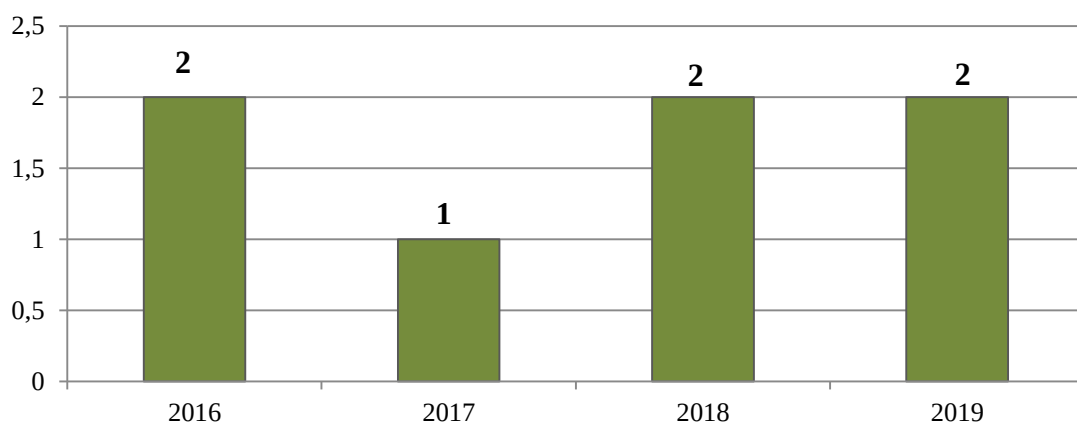
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Kleszczów, powiecie bełchatowskim oraz województwie łódzkim w 2018 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2019 roku z powodu bezdomności pomoc i wsparcie otrzymały tylko 2 osoby. Informacje w tym zakresie na przestrzeni lat 2016-2019 przedstawia poniższy wykres. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z GOPS wskazują na to, że problem bezdomności nie występuje na terenie gminy Kleszczów w dużym natężeniu.

Wykres 42. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji;
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności.

Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;
- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – dążenie do zmniejszenia skali ubóstwa poprzez udzielanie wsparcia materialnego osobom żyjącym w niewystarczających warunkach oraz włączanie ich w proces pomocowy, aby zwiększyć ich poczucie sprawczości.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2 – włączenie społeczne osób z problemem ubóstwa oraz zapobieganie marginalizacji, poprzez podniesienie ich kompetencji aktywnością wspieraną.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.

2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	UG, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 3 – zapobieganie utrwalaniu się zjawiska bezdomności i zwiększeniu jego skali, poprzez tworzenie warunków do wychodzenia z bezdomności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Praca socjalna polegająca na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.	Liczba działań polegających na aktywizacji i motywowaniu osób bezdomnych do zmiany dotychczasowego trybu życia.
2	Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie problemu bezdomności – przekazywanie informacji na temat sytuacji osób bezdomnych oraz bezpośrednia pomoc.	Liczba działań podjętych we współpracy międzyinstytucjonalnej na rzecz osób bezdomnych.
3	Monitorowanie skali bezdomności oraz sytuacji osób bezdomnych na terenie Gminy.	Liczba działań monitorujących skalę bezdomności w Gminie oraz sytuacje osób bezdomnych.
4	Przekazywanie osobom bezdomnym informacji w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.	Liczba osób bezdomnych, którzy została przekazana informacja w zakresie dostępnych dla nich form pomocy.
5	Wsparcie materialne osób bezdomnych.	Liczba osób bezdomnych, którym udzielone zostało wsparcie.

6	Działania edukacyjno-informacyjne mające na celu uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem bezdomności oraz zmotywowanie do reagowania w przypadku, gdy osoba bezdomna znajduje się w sytuacji zagrożenia życia.	Liczba przeprowadzonych w społeczności lokalnej działań edukacyjno-informacyjnych.

Wdrażanie

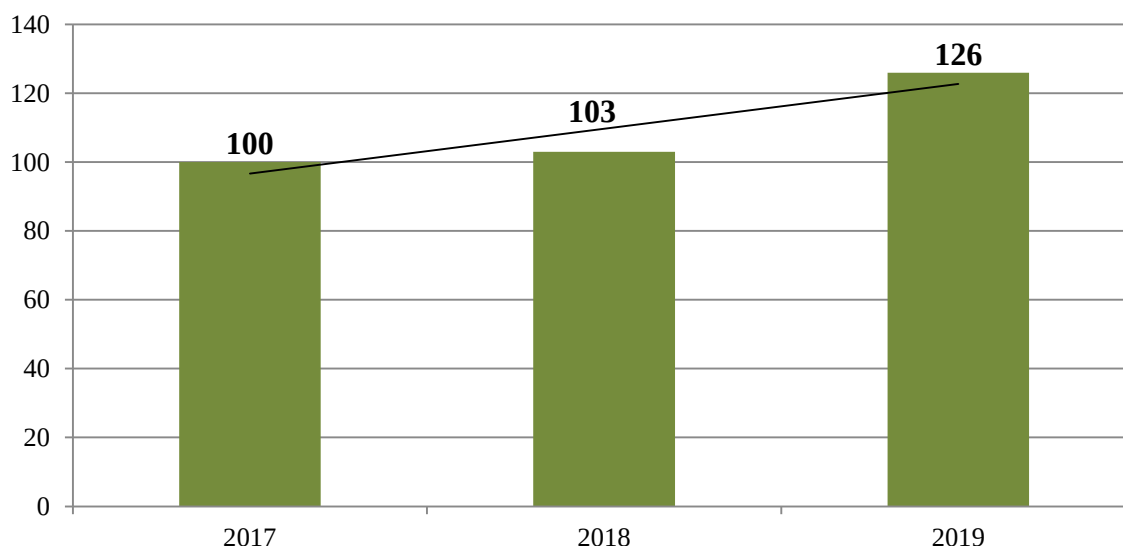
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
GOPS.	NGO, UG, PP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Z danych GUS wynika, że w 2017 roku na terenie Gminy stwierdzono łącznie 100 przestępstw, w 2018 roku – 103, natomiast w 2019 roku – 126 (dane szacunkowe, w oparciu o dane powiatowe). Oznacza to, że liczba wykrytych przestępstw na przestrzeni ostatnich lat w gminie Kleszczów wzrasta.

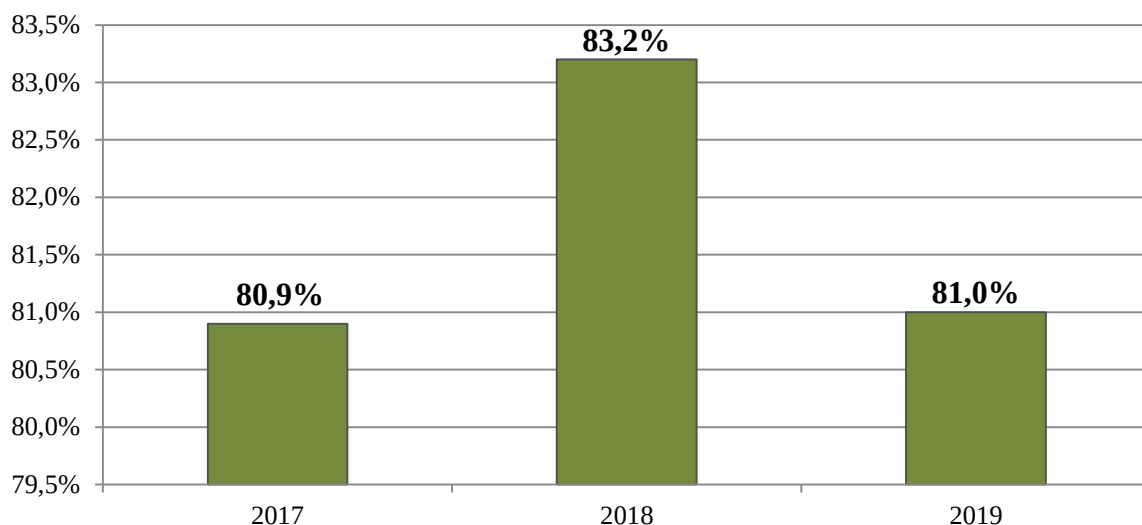
Wykres 43. Liczba wykrytych przestępstw na terenie gminy Kleszczów na przestrzeni lat 2017-2019 (dane szacunkowe)

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2019 roku na terenie gminy Kleszczów kształtował się na umiarkowanym poziomie – 81,0%. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik ulegał wahaniom – w porównaniu do 2018 roku nastąpił spadek jego o 2,2 pp, z kolei w stosunku do 2017 wskaźnik wzrósł o 0,1 pp.

Wykres 44. Wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gminy Kleszczów w latach 2017-2019 (dane szacunkowe)

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Rozpatrując liczbę wykrytych przestępstw z podziałem na poszczególne ich kategorie możemy zauważyć, że od 2017 roku najczęściej odnotowano interwencje związanych z przemocą domową – 65. Ma to swoje odzwierciedlenie w liczbie Niebieskich Kart założonych przez Policję, których było według danych pochodzących z Posterunku Policji w Kleszczowie 30. Na drugim miejscu pod względem liczby przestępstw znaleźli się kierujący pod wpływem alkoholu – 45.

Tabela 21. Liczba i rodzaje przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Kleszczów od 2017 roku

wyszczególnienie	liczba
przestępstwa narkotykowe	12
nietrzeźwi kierujący	45
wypadki przy pracy	20
interwencje związane z przemocą domową	65

Źródło: dane z Posterunku Policji w Kleszczowie

Funkcjonariusze PP w Kleszczowie regularnie organizują spotkania z dziećmi i młodzieżą o tematyce profilaktycznej, związanej również z kwestiami bezpieczeństwa na drodze. Dodatkowo organizowane są edukacyjne spotkania z seniorami dotyczące oszustw metodą na wnuczka czy na policjanta. Policjanci biorą także udział w obradach Samorządu Lokalnego.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- stosunkowo mały wskaźnik wykrywalności przestępstw na przestrzeni lat oraz wzrost odnotowanych przestępstw na przestrzeni ostatnich trzech lat;
- widoczna przewaga udziału stwierdzonych przestępstw na terenie Gminy dotyczących przemocy domowej oraz kierowaniem pojazdami pod wpływem alkoholu.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzić może do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;
- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1 – podniesienie poziomu bezpieczeństwa na terenie Gminy oraz podejmowanie działań ukierunkowanych na monitoring oraz ograniczanie częstotliwości przestępstw, zwłaszcza tych stwierdzanych najczęściej na terenie Kleszczowa.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.
5	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
6	Prowadzenie profilaktyki w zakresie przemocy domowej oraz niebezpieczeństw związanych z kierowaniem pojazdami w stanie nietrzeźwości.	Liczba przeprowadzonych akcji profilaktycznych. Liczba uczestników.

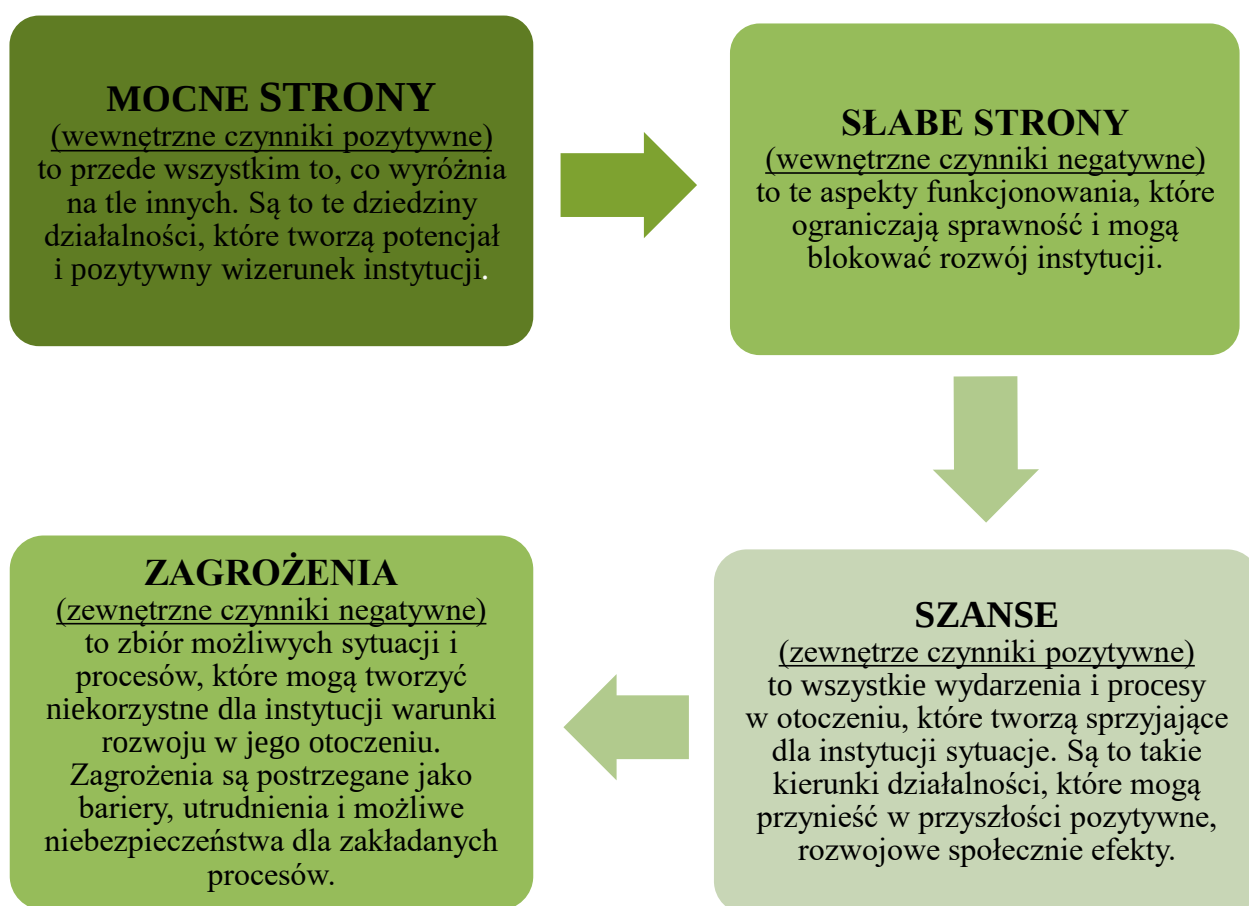
Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UG, PP.	NGO, GOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat dodatni przyrost naturalny. 2. Atrakcyjność Gminy pod względem przyrodniczym oraz turystycznym. 3. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. 4. Funkcjonowanie na terenie Gminy średnich i dużych przedsiębiorstw. 5. Funkcjonowanie licznych szkół podstawowych oraz punktów przedszkolnych. 6. Działalność żłobka na terenie Gminy. 7. Podejmowanie licznych działań o charakterze kulturalnym. 8. Rozwinięta infrastruktura sportowa. 9. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. 10. Spadek osób pobierających świadczenie w sposób długotrwały, na przestrzeni ostatnich lat. 11. Wysoki wskaźnik pracy socjalnej. 12. Stosunkowo mała liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, potrzeby ochrony macierzyństwa, bezdomności oraz alkoholizmu. 13. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doznających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Poradni Życia Rodzinnego. 14. Funkcjonowanie na terenie Gminy miejsca dla seniorów. 15. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.	1. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności. 2. Stosunkowo mało rozwinięta oferta opieki zdrowotnej. 3. Występujący problem bezrobocia na terenie Gminy. 4. Zbyt mało rodziców i nauczycieli objętych działaniami profilaktycznymi związanymi z używaniem substancji psychoaktywnych przez uczniów oraz zjawiskiem przemocy. 5. Stosunkowo wysoki odsetek osób korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności dziecka. 6. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu. 7. Brak działającego Punktu Konsultacyjnego dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin. 8. Wzrost liczby popełnianych przestępstw na terenie Gminy na przestrzeni ostatnich lat.

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Rozwój turystyki. 2. Rozwój gospodarczy Gminy. 3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. 4. Promocja Gminy w całej Polsce. 5. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie. 6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. 7. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 8. Wzrost aktywności i integracji osób starszych. 9. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych. 10. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. 11. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień. 12. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi. 13. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy. 14. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.	1. Starzejące się społeczeństwo. 2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych. 3. Zwiększenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej. 4. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności. 5. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. 6. Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych. 7. Zwiększenie skali problemu przemocy domowej. 8. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. 9. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. 10. Spadek bezpieczeństwa w Gminie związany z kierowaniem pojazdami w stanie nietrzeźwości. 11. Wzrost zapotrzebowania na usługi rehabilitacyjne i opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych oraz długotrwale, przewlekle chorych.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych dla gminy Kleszczów została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów strategicznych.

Gmina Kleszczów za pomocą wszelkich dostępnych zasobów, diagnozuje oraz definiuje problemy występujące na jej terenie oraz dąży do ich rozwiązywania przy współpracy instytucji samorządowych, podmiotów pozarządowych oraz mieszkańców.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji, w brzmieniu:

Wykorzystanie potencjału Gminy tkwiącego w mieszkańcach, uwarunkowaniach kulturowych i lokalizacyjnych do podnoszenia jakości życia mieszkańców oraz eliminowania przeciwności w postaci problemów społecznych. Władze Gminy poprzez budowanie aparatu pomocy społecznej, wspierać będą inicjatywy lokalne oraz umożliwiać rozwój swoim mieszkańcom.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Kleszczów jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- opracowanie i wdrożenie programów rewitalizacji społecznej szczególnie zaniedbanych rejonów Gminy z udziałem samych mieszkańców i podmiotów ich reprezentujących;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego;
- wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej w podmiotach ekonomii społecznej;
- poprawę dostępu do takich ofert dla osób ze szczególnymi ograniczeniami z racji wieku, niepełnosprawności, długotrwałego bezrobocia i niskich kwalifikacji zawodowych.

5. *SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII*

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest GOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest gmina Kleszczów.
3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy, zostanie umieszczona na stronie internetowej Gminy.

6. *MONITORING*

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Posterunku Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt

w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez GOPS przy ścisłej współpracy z gminą Kleszczów. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

7. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Kleszczów. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Kleszczów. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2025 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kleszczowie.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	2 574 295
2	2019	2 716 159
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	2 784 063
4	2021	2 853 665
5	2022	2 925 007
6	2023	2 998 132
7	2024	3 073 085
8	2025	3 149 912

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w przeciwdziałaniu alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
1	2018	113 060
2	2019	113 060
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (dział 851: 85153 przeciwdziałanie narkomani, 85154 przeciwdziałanie alkoholizmowi)
3	2020	115 887
4	2021	118 784
5	2022	121 754
6	2023	124 798
7	2024	127 918
8	2025	131 116

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	7 469 085
2	2019	10 295 646
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	10 553 037
4	2021	10 816 863
5	2022	11 087 285
6	2023	11 364 467
7	2024	11 648 579
8	2025	11 939 793

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2026 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kleszczów jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Kleszczów i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Kleszczów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011-2015 (Uchwała Nr VI/58/2011 Rady Gminy Kleszczów z dnia 22 marca 2011 roku),
2. <https://bdl.stat.gov.pl/>,
3. <https://pl.wikipedia.org/>,
4. <https://poradnik.ngo.pl/>,
5. <https://www.polskawliczbach.pl/>,
6. Informacja o bezrobociu w przekroju gmin wg stanu w końcu IV kwartału 2017, 2018 i 2019 roku,
7. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.,
8. Narodowy Spis Powszechny 2011,
9. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.,
10. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy,
11. Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie,
12. Roczny Program Współpracy Gminy Kleszczów z organizacjami pozarządowymi i podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2019 (Uchwała Nr XLVIII/502/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 11 października 2018 roku),
13. Sprawozdanie z działalności Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Kleszczowie za rok 2018 i 2019,
14. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok,
15. Staręga-Piasek J., Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013,
16. Statut Gminnego Ośrodka Kultury w Kleszczowie (Uchwała Nr XXIV/271/08 Rady Gminy Kleszczów z dnia 30 września 2008 r.),
17. Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kleszczowie (Uchwała Nr XLVIII/502/2018 Rady Gminy Kleszczów z dnia 11 października 2018 roku),
18. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876),
19. www.psychiatriapolska.pl,
20. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Położenie gminy Kleszczów na mapie powiatu bełchatowskiego	13
Rysunek 2. Mapa gminy Kleszczów	14
Rysunek 3. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Kleszczów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku).....	19
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Kleszczów alkoholu w latach 2017-2019.....	64
Rysunek 5. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Kleszczów, powiecie bełchatowskim oraz województwie łódzkim w 2018 roku	91

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019	16
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2019 (w procentach)	17
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2016-2019.....	27
Tabela 4. Instalacje techniczno-sanitarne w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2018 (w procentach).....	28
Tabela 5. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2019 roku.....	32
Tabela 6. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2016-2019	39
Tabela 7. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2016-2019 w podziale na płeć	40
Tabela 8. Liczba osób i rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2016-2019	41
Tabela 9. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....	45
Tabela 10. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2016-2019.....	52

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2016-2019.....	52
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2016-2019	53
Tabela 13. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kleszczowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019.....	62
Tabela 14. Realizacja programów rekomendowanych przez PARPA, ORE i KBPN na przestrzeni lat 2017-2019	63
Tabela 15. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	72
Tabela 16. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019	78
Tabela 17. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Kleszczów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek.....	83
Tabela 18. Liczba zarejestrowanych w PUP mieszkańców gminy Kleszczów z prawem do zasiłku oraz zwolnionych z zakładu pracy w latach 2017-2019	83
Tabela 19. Liczba osób wyłączonych z ewidencji w ramach poszczególnych form aktywizacji na przestrzeni 2017-2019	84
Tabela 20. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe i okresowe na przestrzeni lat 2016-2019.....	89
Tabela 21. Liczba i rodzaje przestępstw stwierdzonych na terenie gminy Kleszczów od 2017 roku.....	96

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Kleszczów w latach 2016-2019	15
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019.....	15
Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Kleszczów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku	16
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2016-2019	18
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2016-2019.....	18
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2016-2018 (w milionach złotych)....	20

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych).....	21
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie bełchatowskim na przestrzeni lat 2016-2019 w porównaniu do całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)	22
Wykres 9. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019.....	22
Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego	23
Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku.....	24
Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa.....	25
Wykres 13. Udział wydatków z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019	26
Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie oraz województwie łódzkim w latach 2016-2019.....	27
Wykres 15. Kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2016-2019.....	38
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Kleszczów w latach 2016-2019.....	38
Wykres 17. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2016-2019 (w procentach)	39
Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	40
Wykres 19. Powody udzielania świadczeń w 2019 roku (liczba rodzin).....	41
Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2016-2019	42
Wykres 21. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2016-2019	45
Wykres 22. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2016-2019.....	46
Wykres 23. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2016-2019.....	46
Wykres 24. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2016-2019.....	47
Wykres 25. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2016-2019 (w złotych).....	48

Wykres 26. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2019	52
Wykres 27. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2016-2019.....	53
Wykres 28. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2016-2019	60
Wykres 29. Udział rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu w ogólnej liczbie rodzin korzystających z pomocy i wsparcia na przestrzeni lat 2016-2019.	61
Wykres 30. Wartość sprzedanego na terenie gminy Kleszczów alkoholu na 1 mieszkańca powyżej 18 roku życia w latach 2017-2019 (w złotych).....	64
Wykres 31. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Kleszczów na przestrzeni lat 2017-2019	65
Wykres 32. Dane dotyczące liczby posiedzeń grup roboczych w latach 2017-2019.....	71
Wykres 33. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2016-2019	76
Wykres 34. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2016-2019	76
Wykres 35. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2016-2019 (liczba świadczeń).....	77
Wykres 36. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2016-2019	82
Wykres 37. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017–2019.....	82
Wykres 38. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Kleszczów na przestrzeni 2017-2019.....	84
Wykres 39. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2016-2019.....	85
Wykres 40. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2016-2019	88
Wykres 41. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2016-2019.....	90
Wykres 42. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2016-2019	91
Wykres 43. Liczba wykrytych przestępstw na terenie gminy Kleszczów na przestrzeni lat 2017-2019 (dane szacunkowe).....	95

Wykres 44. Wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gminy Kleszczów w latach 2017-2019 (dane szacunkowe)	96

ul. Krasickiego 27/1
30-513 Kraków
tel.: 881 455 251
tel./fax: 12 427 21 41
biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl